

TÉT ATTASÉI BESZÁMOLÓ JELENTÉS
(2012 – 2013)

Magyarország Állandó Képviselete, Brüsszel

Tartalom

1. Vezetői összefoglaló	3
2. Bevezető	4
3. Az EU K+F+I rendszerének főbb jellemzői	7
A. A Lisszaboni Szerződés hatása a K+F+I-re	7
B. Az Európai Kutatási Térség	8
C. A K+F+I szerepe az Európa 2020 stratégiában	9
D. Az Európai Unió K+F+I intézményrendszere	10
1. A Bizottság	10
2. A Parlament	11
3. A Tanács	11
E. Az Innovációs Unió teljesítménye	12
F. Az Európai Unió K+F+I támogatási rendszere	13
1. A Horizon 2020	13
2. A Kohéziós Politikák	15
4. Az Európai Unió KFI politikájának alakulása – a Horizon 2020 programcsomag tárgyalásai a ciprusi és ír elnökség alatt	17
A. Tanácsi tárgyalások összefoglalása	19
B. Magyar álláspont képviselése	21
1. A legfontosabb konkrétumok:	22
C. A G-13 és G-14 tanácsi munkacsoportokban végzett attaséi tevékenység általánosságban	23
5. A futó 7. Keretprogram befejezése, annak Horizon 2020-ba történő átvezetése, kapcsolódó információs munka, egyéb programokkal, akciókkal összefüggő attaséi tevékenységek	24
A. Az FP7 átvezetése a Horizon 2020-ba, főbb európai menedzsment folyamatok	24
B. Strategies for Smart Specialisation (RIS ₃) az Innovatív Duna Régió szolgálatában	29
6. A hazai szakpolitika segítése, elsősorban az EU-s és EU-s társfinanszírozású források közötti szinergiák kihasználásához, valamint az Európai Strukturális és Beruházási Alapok hazai tervezéséhez kapcsolódóan	31
7. Javaslatok	33

1. Vezetői összefoglaló

Az uniós K+F+I területen az elmúlt év legfontosabb feladata a Horizon 2020, a következő pénzügyi periódus (2014-2020) kutatási keretprogramjának jogalkotási folyamata volt. A Bizottság a lengyel elnökség alatt, a 2011. december 6-án tartott Versenyképességi Tanács ülésén mutatta be javaslatát a kutatási területért felelős minisztereknek. A jogszabály csomag tanácsi tárgyalása a dán, valamint a ciprusi elnökség alatt zajlott, amelynek eredményeképpen 2012 évvégére sikerült megállapodásra jutni a Tanácson belül a jogszabálytervezetek tekintetében. Ezt követően az ír elnökség alatt kezdődtek meg a háromoldalú tárgyalások az Európai Parlamenttel. Egy rendkívül nehéz, sok vitapontot tartalmazó tárgyalási folyamat után az ír elnökségnek végül sikerült megállapodásra jutnia a Parlamenttel. A kitárgyalt kompromisszum alapján elkészült végső szövegtervezeteket a Coreper július 17-i ülése hagyta jóvá. Az Európai Parlament plenáris ülése várhatóan októberben szavaz a csomagról.

Magyar szempontból az egyik legfontosabb kérdés részvételi arányunk növelésének elősegítése („widening participation”) volt, amely több ország számára közös célt jelentett. A tárgyalások során ezért erős EU13 koordináció alakult ki az álláspontok érvényesítése érdekében. Az együttműködés eredményeképpen fontos áttörést értünk el magyar szempontból is: a tervezetek végső szövege alapján lehetővé válik évi 8000 EUR/fő fizetés-kiegészítés elszámolása támogatható költségként. A fizetés-kiegészítés limitált lehetőségének eredményeképpen a jelenlegi EU13-EU15 tagállamok között kimutatható részvételi hányad különbsége várhatóan csökkeni fog. Ez a kb. 70 milliárd eurós költségvetésű program esetében számottevő előrelépés, különös tekintettel arra, hogy ezzel javulhat az uniós központi forrásokért folytatott versenyben való szereplésünk. Ezenkívül sikerült elkerülni a tételes költségelszámolás lehetőségének visszaállítását, amely a program egyszerűsítésének megvalósulását veszélyeztetné, illetve várhatóan főként a legnagyobb európai kutató intézetek számára nyújtott volna előnyt.

Szeptembertől, a litván elnökség feladata a Horizon 2020 csomag tárgyalásainak véglegesítése a program 2014. január 1-i elindulását elősegítve. Az elnökség további célja a Lisszaboni Szerződés 185. és 187. cikke alapján létrehozott partnerségi kezdeményezésekre vonatkozó jogszabálytervezetek letárgyalása, valamint az Európai Kutatási Térség megvalósulásáról szóló előrehaladási jelentés megvitatása. Az Európai Kutatási Térség megvalósításával várhatóan az októberi Európai Tanács is foglalkozik majd.

Fentiekén túl 2013 folyamán a brüsszeli TÉT attasék feladatai között minden korábbinál hangsúlyosabban jelenik meg a hazai K+F+I szakpolitika segítése a 2014-2020 közötti Többéves Pénzügyi Perspektívával (H2020 és ESIF) kapcsolatos feladatainak elvégzése során. Folyamatosan tájékoztatjuk a hazai érintetteket a forrásfelhasználással összefüggő brüsszeli K+F+I releváns politikák fejleményeiről, különösen a végrehajtási eszközökre vonatkozó jogszabálytervezetek, bizottsági javaslatok és elvárások alakulásáról, vagy a H2020 készülő munkaprogramjairól. Feladataink ellátása során különös figyelmet fordítunk a két fő K+F finanszírozási eszköz – a H2020 és a Strukturális Alapok – forrásai közötti lehetséges szinergiák kihasználására. Munkánk során bekapcsolódtunk a releváns brüsszeli kapcsolati hálókbá, így egyre több informális információval tudjuk segíteni a hazai szakpolitika működését. Segítjük a hazai (OP és S3) tervezési elképzelések előzetes informális egyeztetését az EU illetékes intézményeivel.

2. Bevezető

A Kormány 2013 januárjában kormányhatározattal¹ döntött két további TÉT attasé Brüsszelbe delegálásáról. A döntés fő célja Magyarország hosszú távú kutatás-fejlesztési és innováció-politikai stratégiájának részeként a kutatás-fejlesztési és innovációs szakpolitika diplomáciai feladatainak színvonalas ellátásának, valamint az Európai Unió intézményeivel, különösen az Európai Bizottság szakmai egységeivel való kapcsolattartás és eredményes együttműködés biztosítása.

A kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységek finanszírozása a következő, 2014-2020 közötti pénzügyi időszakban az EU kiemelt prioritása. Ezt támasztja alá az a tény, hogy a K+F+I folyamatok támogatására szánt források a szűkülő költségvetés ellenére nőni fognak, összesen mintegy 70 milliárd eurót biztosítanak a Horizon 2020-ban a kutatás-fejlesztés és innováció támogatására. A hazai innovációs rendszert képessé kell tenni arra, hogy az minél több külső forrást tudjon bevonni a 2014-2020-as uniós költségvetési periódusban (figyelemmel arra, hogy a kutatás-fejlesztés és innováció csomóponti területe a két nagy eszköz, a Horizon 2020 és a Kohéziós Politikák közötti szinergia megteremtésének is), ennek egyik lényeges lépése lehet ez az innováció-politikai intézményfejlesztési lépés. A Horizon 2020 kezdetéig tartó intenzív felkészülési időszakban a kormányzati érdekek képviseletére, a magyar befolyás erősítésére van szükség a kutatás-fejlesztési és innovációs szakpolitika területén (elsősorban a végrehajtási instrumentumok kialakítása során); és ezt követően folyamatos feladat lesz a Horizon 2020-ban való sikeres hazai részvétel elősegítése és támogatása (kapcsolat biztosítása a magyar felhasználásban érdekelt intézmények, szervezetek és az unió intézményeinek a Horizon 2020 végrehajtásáért felelő szervei között; illetve a K+F+I-re alapozó magyar szakpolitikai, kutatói-fejlesztői és innovációs szektor érdekeinek gyakorlati érvényesítésének elősegítése).

A 2013-ban kiküldött szakdiplomatak feladatköre tehát kiegészíti az Európai Unió mellett működő Állandó Képviselaten dolgozó, elsősorban a tanácsi döntéshozatali folyamatban részt vevő szakdiplomata² hatáskörét. Az Állandó Képviselet jelenlegi kutatás-fejlesztési szakdiplomataja az Európai Unió Tanácsának döntéshozatali eljárásában vesz részt, ellátja az ahhoz kapcsolódó koordinációs rend szerint jóváhagyott tárgyalási álláspontok képviseletét, illetőleg közreműködik a tárgyalási álláspontok kialakításában és érvényesítésében.

Az események másik fontos szála a Bizottság szerkezeti struktúrájának kialakítása. Ennek keretében rövidesen lefektetésre kerülnek majd a tagállami érdekérvényesítés le-

¹ Brüsszelben, Magyarország Európai Unió mellett működő Állandó Képviselétén két új tudományos és technológiai szakdiplomata álláshely létesítéséről szóló 1018/2013. (I. 21.) Korm. határozat.

² A Bizottság 2011. november végén nyilvánosságra hozta a 2014-2020-ig terjedő időszakra vonatkozó kutatás-fejlesztési és innovációs kerettervét (Horizon2020), aminek tárgyalását a dán elnökség 2012. februártól a Kutatási munkacsoport keretében feszített tempóban kezdte meg. A tanácsi munkacsoport ülésein, az NGM és a NIH által készített, az MTA által stratégiai partnerségben kiegészített, valamint az EKTB kutatási munkacsoportja által jóváhagyott tárgyalási álláspont alapján a brüsszeli Állandó Képviselet (ÁK) keretein belül kiküldött TÉT attasé vesz részt. Feladata a tanácsi munkacsoport ülésein való részvétel, valamint az ehhez kapcsolódó networking és lobby tevékenységek ellátása, továbbá az üléseken kialakított álláspontok és vélemények továbbítása a hazai szaktárcák illetékeseinek. Jelen ciklusban az attasé tevékenysége alapvetően a Horizon 2020-szal kapcsolatos tanácsi és parlamenti együttdöntési eljárás segítése és a bizottsági tervezet, valamint a pénzügyi szabályozás jogszabály tervezete elfogadásának előkészítése, és ebben a folyamatban a magyar álláspont megfelelő szintű képviselete.

hetséges formái és fórumai az új Keretprogram futamidejére. Fontos tehát, hogy kellően hangsúlyos kormányzati jelenléttel legyünk jelen ebben az alakuló folyamatban, tudjunk érvényt szerezni a hazai kormányzati és szakmapolitikai szempontoknak a K+F+I politika jövőbeni végrehajtásához, különös tekintettel arra, hogy a kutatás-fejlesztés és innováció csomóponti területe a két nagy eszköz, a Horizon 2020 és a Kohéziós Politikák szinergiája. A két új szakdiplomata feladata elősegíteni a magyar kormányzat, a magyar érdekek illetve a magyar érdekeltek (kutatók, egyetemek, államigazgatási intézmények, vállalkozások, civil szervezetek stb.) aktív jelenlétét mindazon területeken, EU-s és tagállami kapcsolati hálózatokban, amelyek erősítik Magyarország befolyását az uniós K+F+I politikák végrehajtásának területén, végső célként tekintve az európai uniós forrásokhoz való jobb magyar hozzáférés javítását.

A folyamatos brüsszeli jelenét szükséges a hazai K+F+I érdekek, a Horizon2020 magyar szempontból kulcsfontosságú területeinek a képviselőjéhez, az érdekeltek szempontjainak minél erőteljesebb és minél részletesebb megjelenítése érdekében, illetve a program végrehajtására való megfelelő felkészülés érdekében minél több két irányban működő információs csatorna kiépítéséhez az Unió intézményeiben.

Később, a program 2014-es indulását követően a szakdiplomatak tevékenységében a hangsúly a végrehajtás segítésére toódik.

A szakdiplomatak fő feladata elősegíteni a magyar kormányzat, a magyar érdekek, ill. a magyar érdekeltek (kutatók, egyetemek, államigazgatási intézmények, vállalkozások, civil szervezetek stb.) aktív jelenlétét mindazon területeken, EU-s és tagállami kapcsolati hálózatokban, amelyek erősítik Magyarország befolyását az uniós K+F+I politikák végrehajtása területén, végső célként tekintve az európai uniós forrásokhoz való jobb magyar hozzáférés javítását.

A szakdiplomatak tervezett munkakörének kiemelt elemei:

- a brüsszeli K+F+I politikákra, de főleg azok végrehajtási eszközeire vonatkozó javaslatok, jogszabálytervezetek, fejlemények, pályázatok előkészítésének folyamatos figyelemmel kísérése;
- a hazai KFI érdekek, célok európai megfogalmazásának támogatása, közvetítése az uniós intézmények és partnerek felé, az európai hozzáadott érték biztosítása érdekében;
- kapcsolattartás az Unió Horizon2020 végrehajtásáért, a KFI források felhasználásáért és kezeléséért felelős brüsszeli intézményeivel, kapcsolódó szervezetekkel (Európai Bizottság, Európai Parlament, Tanács meghatározó illetékes szolgálatai, Enterprise Europe Network stb.) a magyar K+F+I érdekek érvényesítése céljával;
- információ közvetítés K+F+I ügyekben a hazai szereplők felé (az egyes programok végrehajtásával kapcsolatos fejlemények, pályázatok, akciók, új, javaslatok, pályázatok előkészítésével, oktatás, képzéssel kapcsolatos információk, stb.) valamint a hazai K+F+I ügyekről az Unió intézményei és más brüsszeli képviselők felé (a magyar eredmények, szervezetek, kutatói közösségek, tervek stb. bemutatása), többek között kutatási, innovációs partnerkeresés céljából;
- kapcsolattartás az ipari intézményekkel a magyar ipari (KKV) részvétel Horizon 2020-ban és a 7. keretprogramban való erősítése céljából;
- együttműködés a Brüsszelben működő, más országok különböző, hasonló feladatokat ellátó K+F+I képviselőivel, a tagállami állandó képviselőkkel;

-
- részvétel Uniós K+F+I szakmai rendezvényeken, fórumokon, összejöveteleken, eseményeken, ilyen típusú magyar rendezvények szervezése, létrehozásukban történő segítségnyújtás.

3. Az EU K+F+I rendszerének főbb jellemzői

A. A Lisszaboni Szerződés hatása a K+F+I-re

A Lisszaboni Szerződés, amely jelentős mértékben módosította az Európai Unióról és az Európai Közösségekről szóló korábbi Szerződéseket (TEC), hosszú ratifikációs folyamat után 2009. december 1-én lépett életbe. A Lisszaboni Szerződés kibővítette több uniós szervezet, különösen a Parlament jogkörét, egyszerűsítette a döntéshozatal rendjét, világosabbá tette a nemzeti és közösségi jogalkotás kapcsolatát. A Lisszaboni Szerződés tulajdonképpen nem egyetlen dokumentum, hanem valójában két szerződés: Az Európai Unióról Szóló Szerződés (TEU) és Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (TFEU), amelyeket egységes szerkezetben kell alkalmazni.

Az Európai Unióról Szóló Szerződésnek (TEU) 3.3 cikkelye megerősítette, hogy az Unió belső piacot létesít, továbbá előmozdítja a tudományos és technológiai fejlődést.

Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (TFEU) 4. cikkelyének 3. pontja kimondja, hogy az Uniónak a kutatás, a technológiafejlesztés és az űrkutatás területén joga van önálló tevékenységet kifejteni különös tekintettel közösségi programok meghirdetésére és megvalósítására, de ez a gyakorlat nem helyettesíti a tagországok saját erőfeszítéseit.

A TFEU XIX. KUTATÁS, TECHNOLÓGIAFEJLESZTÉS ÉS ŰRKUTATÁS című fejezetébe foglalt 179-190. cikkelyek tulajdonképpen különösebb változtatás nélkül átveszik a korábbi szerződés szövegét. A fejezet címében explicit megnevezésre került az űrkutatás, amely korábban nem volt kiemelve a többi kutatási téma közül, és a 189. cikkely részletes útmutatást tartalmaz az európai űrpolitika megvalósítására.³

A 179. cikkely 1. pontjában az Unió kötelezettséget vállal az Európai Kutatási Térség (ERA) megvalósítására, amelyben a kutatók, a tudomány és a technológia szabadon cirkulálhat, ez a kitétel a korábbi szerződés szövegében nem szerepelt.

A 181. cikkely (TEC §.165) 2. pontját azzal egészíti ki, hogy a jobb koordináció érdekében felhatalmazza a Bizottságot indikátorok és útmutatók kidolgozásra, valamint a jó gyakorlat elterjesztésére, továbbá periodikus monitoring és értékelés végrehajtására a Parlament teljes körű tájékoztatása mellett.

A 182. cikkely (TEC §.166) 5. pontjában (összhangban a 179. cikkely 1. pontjába foglalt kiegészítéssel) felszólítja a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy Gazdasági és Szociális Bizottsággal (ECOSOC) lefolytatott konzultáció után a rendes jogalkotási eljárás keretében tegye meg az Európai Kutatási Térség megvalósításához szükséges, a több-éves keretprogramot kiegészítő intézkedéseket.

Az eddigi tapasztalat azt mutatja, hogy a 7. Kutatási Keretprogram folyamatban lévő végrehajtására az új szerződés nem gyakorolt különösebb hatást. Megerősítette azonban az Európai Parlament szerepét a döntéshozásban azzal, hogy az együttdöntési eljárás lesz az általános, a Parlamentet mindenről tájékoztatni kell, és a jövőben a Parlamentnek több ügyben lesz egyetértési joga. Ez az új hatalmi egyensúly elsősorban a Közös Stratégiai Keret (CSF) és a Horizon 2020 program keretében kidolgozásra kerülő következő kutatási és innovációs keretprogramok megalkotásának eljárásrendjére fejt ki hatását.

³ Az űrpolitika felértékelődése indította el a Versenyképességi Tanács új, negyedik formációjának létrehozását, amelynek első ülését a magyar elnökség alatt, 2011. május 31-én Brüsszelben rendezték meg. A dokumentumokat és a vitát az Európai Tanács újonnan megalakított Űr Munkacsoportja (Space Working Party) készítette elő.

Az új komitológiai gyakorlat egyszerűbb és áttekinthetőbb, kettőre (tanácsadási eljárásra és vizsgálati eljárásra) redukálta a korábbi három bizottsági eljárást.

Meg kell említeni, hogy a Lisszaboni Szerződés nem érintette – változatlanul hagyta – az Euratom Szerződést (1957), amely jogalapja az öt éves nukleáris kutatási keretprogramnak. Ennek következtében a nukleáris kutatási keretprogramot ismét csak öt évre lehet majd elfogadni.

B. Az Európai Kutatási Térség

Az egységes Európai Kutatási Térség (ERA) víziója régóta foglalkoztatja az európai politikát. Philippe Busquin, korábbi kutatási biztos a 6. Kutatási Keretprogram előkészítése kapcsán már 2000-ben felmelegítette a korábbi ötletet. Utóda, Janez Potocnik kutatási biztos pedig az ötödik szabadságjog, a tudás szabad áramlása bevezetésével szolgálta az ötlet megvalósítását később.

Az Európai Tanács Lisszaboni Stratégiát elfogadó 2000. március 24-i döntését követően a Versenyképességi Tanács 2000. június 15-én határozatot fogadott el az Európai Kutatási Térség (ERA) létesítéséről. A Versenyképességi Tanács 2008. december 2-i ülésén fogadta el „Az Európai Kutatási Térség 2020 Látomása” című tanácsi következtetéseket, amelyben a tagországok kifejezték elkötelezettségüket az ERA megvalósítása mellett, és amelyet „Ljubjana Folyamat” néven emlegetünk azóta. A Versenyképességi Tanács 2009. december 3-án határozatot fogadott el az ERA irányításának továbbfejlesztéséről, amellyel új lendületet kívánt adni az ERA megvalósításának, rendszeres konzultációt javasolt az Európai Parlamenttel, és kezdeményezte a Tudományos és Technikai Bizottság (CREST) mandátumának felülvizsgálatát.

A spanyol elnökség alatt a Versenyképességi Tanács 2010. május 26-i ülésén határozatot fogadott el az Európai Kutatási Térség irányításáról, és ezzel összefüggésben a CREST bizottság jogutódjaként megalakította az Európai Kutatási Térség Bizottságot (ERAC), amelynek mandátuma 2012 végéig szólt.

A belga elnökség alatt a Versenyképességi Tanács következtetéseket fogadott el „Az EU kutatási és innovációs programjainak vonzóbbá tétele – az egyszerűsítés kihívásai” címmel: a részvételi szabályok és az adminisztráció egyszerűsítése jól szolgálja az ERA megvalósítását.

A magyar elnökség idején az Európai Tanács 2011. február 4-i ülésének következtéseiben megerősítette, hogy az Európai Kutatási Térséget az innováció gyorsítása és a versenyképesség javítása érdekében 2014-ig meg kell valósítani.

A magyar elnökség alatt – támaszkodva az ERAC 2011. április 28-29-i budapesti kihelyezett ülésén tárgyban kialakított véleményére – a Versenyképességi Tanács 2011. május 31-i ülésén tanácsi következtetéseket fogadott el az Európai Kutatási Térség továbbfejlesztéséről az ERA munkacsoportok révén. A következtetésekből a Tanács hangsúlyozza, hogy az Európai Kutatási Térséget a ljubljani folyamat végrehajtásával, tehát a 2020-as jövőképpel összhangban kell megvalósítani, és teljes mértékben ki kell használni Európa szellemi tőkéjét.

A Tanács felkérte az ERAC bizottságot, annak tudástranszferrel foglalkozó munkacsoportját, valamint szakosodott formációit, nevezetesen a közös programozással foglalkozó magas szintű csoportot (GPC) és a nemzetközi tudományos és technológiai együttműködés stratégiai fórumát (SFIC), hogy összhangban a Tanács 2010. november 26-i következtetéseivel támogassák az Innovatív Unió kezdeményezés végrehajtását, valamint vegyenek részt az ERA Keret (ERA Framework) kidolgozásában. Ugyanezen témában felkéri az emberi erőforrással és mobilitással foglalkozó irányítóbizottságot (SGHRM), hogy igazítsa hozzá tevékenységét az ERAC bizottság véleményéhez. Felkéri

továbbá a Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fórumát (ESFRI), hogy járuljon hozzá az Innovatív Unió kezdeményezés végrehajtásához, és szükség szerint vegyen részt az ERA Keret kidolgozásában.

C. A K+F+I szerepe az Európa 2020 stratégiában

2010 márciusában az Európai Bizottság közzétette az "intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés" stratégiáját, a mintegy tíz évre szóló, úgynevezett "Európa 2020" növekedési stratégiát. A Bizottság COM (210) 2010 jelentésében nyilvánvalóvá tették, Európának a válság gazdasági és társadalmi következményeivel szembenézve sürgős szemléletváltáson kell átesni, ha nem akar lemaradni a globális versenyben. A válság évei jelentősen visszavetették az európai gazdaság növekedését, miközben a globális versenytársakat nem egyformán súlytotta a válság, pozícióik megerősödtek. Európa elkötelezte magát amellett, hogy, a növekedési stratégia céljának többnek kell lennie, mint pusztán a válság leküzdése, ki kell hatnia a gazdaság teljes horizontjára, hosszú távra szólónak, fenntarthatónak kell lennie, és eredményeinek a társadalom minden szegmensében meg kell mutatkoznia. Ki kell terjedjen többek között a foglalkoztatásra, az oktatásra, a kutatásra és az innovációra, a társadalmi problémák területeire, a környezetvédelem, a klimatikus változások, a fenntartható iparfejlesztés és energiagazdaság területeire.

A növekedési stratégia hét „zászlóshajó kezdeményezés” révén biztosít kereteket az EU intézményrendszere és a nemzeti struktúrák által elhatározott tevékenységi prioritásoknak úgy mint az innováció, a digitális gazdaság, a foglalkoztatás, az ifjúság, az iparpolitika, a szegénység elleni küzdelem és az erőforrás-hatékonyság. A hét kiemelt kezdeményezés meghatározó eleme az „Innovatív Unió”, amely az „Európa 2020” stratégia gerincét alkotja a növekedés és munkahelyteremtés célrendszerében. Az „Innovatív Unió” több, mint harminc akció-irányt definiál az európai kutatás és innováció kedvező környezeti feltételei és a finanszírozás biztosítására annak érdekében, hogy az innovációs elképzelések termékeket és szolgáltatásokat eredményezzenek gazdasági növekedéssel és tartósan új munkahelyekkel párosulva.

A Stabilitási és Növekedési Egyezmény előírásai mellett a közösségi gazdaságpolitikai koordináció másik fontos pillérét a tíz évre szóló foglalkoztatási és növekedési stratégiája, a Lisszaboni Stratégia (2000-2010) képezte. Miután a stratégia a pénzügyi válság, a túlbujánzó cél és eszközrendszer, valamint a tagállami elkötelezettségek hiánya miatt nem valósult meg, az állam- és kormányfők 2010 márciusában egy újabb tíz éves, Európa 2020 elnevezésű stratégia elindításáról döntöttek. Az Unió az Európa 2020 stratégiában ismét célként tűzte ki, hogy az uniós K+F ráfordításoknak 2020-ra el kell érniük a GDP 3 %-át.

A stabilitási és növekedési célok megvalósítását az európai szemeszter eszközrendszere szolgálja. Az európai szemeszter egy olyan, évente ismétlődő hathónapos időszak, amelynek során vizsgálatnak vetik alá a tagállami költségvetési és strukturális politikákat az uniós iránytól való esetleges eltérések és a kibontakozóban lévő egyensúlytalanságok mielőbbi feltárása érdekében.

Az európai szemeszter 2011. január elején az Európai Bizottság Éves Növekedési Jelentésével (Annual Growth Survey) indult, amelyben a decemberben benyújtott tagállami nemzeti reformprogram-tervezetek tartalmi elemeit összegezték. A Jelentésben a Bizottság 10 intézkedést javasolt, amelyek a végleges, áprilisban benyújtott programok tervezéséhez adtak segítséget.

Az Európai Parlament álláspontjának figyelembe vételével a Bizottság hét éves időkeretben javasolt a következő többéves pénzügyi kerethez (Multiannual Financial Framework, MFF), ezzel is megerősítve az időbeli kapcsolatot az Európa 2020 stratégiai céljaival. Ezzel összhangban a Bizottság jövőbeli költségvetésre vonatkozó javaslatának vezérelme: az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés. A Bizottság a kutatásra és innovációra, az oktatásra és a KKVk fejlesztésére elkülönített összegek növelését javasolja. Az Európa 2020 stratégia megvalósítására összpontosítva a kohéziós politikában a feltételeesség (conditionality) szigorítása várható.

A Bizottság javasolja, hogy a kutatás és az innováció jövőbeli finanszírozása az Európa 2020 stratégiában szilárdan rögzített három irányelven: (i) kiválóság a tudományos alapok tekintetében; (ii) a társadalmi kihívások kezelése; (iii) ipari vezető szerep kialakítása és a versenyképesség fokozása princípiumokon alapuljon. Egy közös stratégiai keret (Horizon 2020) megalkotását javasolja a széttöredezettség megszüntetése és a nagyobb fokú koherencia biztosítása érdekében.

A kutatásfinanszírozás új megközelítésének egyik jellemzője az innovatív pénzügyi eszközök fokozottabb alkalmazása lesz.

D. Az Európai Unió K+F+I intézményrendszere.

1. A Bizottság

2009 novemberétől új biztos, Máire Geoghegan Quinn felel a Bizottságban a kutatásért, innovációért és tudományért. A biztos mandátuma túlmutat a Kutatási Főigazgatóság szokásos tevékenységén és magában foglalja az innovációt is. Barroso elnök a biztos aszszonyt bízta meg az Európa 2020 stratégia Innovációs Unió kezdeményezés kidolgozásával. Ő vezeti azt a 8 biztosból álló kollégiumot, amely átfogóan közelíti meg az innovációt és hatékonyabbá teszi az együttműködést az egyes szakpolitikák, főigazgatóságok között.

Európában a K+F finanszírozásának 85%-a nemzeti keretekben történik. A biztos aszszony ezért elengedhetetlennek tarja, hogy a kutatás hatásának maximalizálása érdekében európai szinten a nemzeti források koordináltabban kerüljenek felhasználásra. Azokat az eszközöket kívánják alkalmazni (ERA-NET, Art. 185 kezdeményezések), amelyek a széttöredezettséget, az átfedéseket, az ismétléseket kiküszöbölik vagy jelentősen csökkentik.

A közös programozási kezdeményezés (JPI) olyan közszféra-közsféra közötti partneriségeket jelentenek, amelyek a társadalmi nagy kihívásokra keresnek választ, mint például az Alzheimer betegség gyógyítása. A JPI-k így közvetlen szerepet játszanak az EU2020-ban, az Innovációs Unió zászlóshajó kezdeményezés egyik építő követ képezhetik.

Az Európai Kutatási Térség megvalósításának egyik legfontosabbnak tartott eleme a kutatói mobilitás. Európa jövője azon múlik sikerül-e a legjobb agyakat idevonozni. Ma jogi, adminisztrációs nehézségek akadályozzák a mobilitást, különösen a társadalom- és nyugdíjbiztosítási ellátások területén tapasztalható hátrányos bánásmód. Ezért ennek a kérdésnek megoldása a biztos első számú prioritása.

A 7. Keretprogram időközi értékeléséről szóló jelentés szeptember/ októberben várható. Az értékelés a program racionalitásának, tervezésének és végrehajtásának valamennyi elemére kiterjed. A biztos aszszony aggodalmát fejezte ki az ipar és különösen a KKV-k alacsony részvétele miatt. A Bizottság a jelentés alapján olyan javaslatokat fog kidolgozni, amelyek a most futó keretprogram hatékonyságát is javíthatják, de alapvetően már a

8. keretprogramot készítik elő. Mindenképp a KKV- k részvételének növelését az egyik legfontosabb teendőjének tartja.

2010. július 1.-től új főigazgató, Robert-Jan Smits vezeti a kutatási főigazgatóságot. Smits úr korábban többek között a kutatási infrastruktúrákért felelt.

Az EU kutatási politikájának fő eszközei a pályázati keretprogramok (a jelenlegi 7. keretprogram és az előkészületben lévő Horizon 2020).

Az Európai Bizottság következő főigazgatóságai a főfelelősök K+F ügyekben:

- Kutatási Főigazgatóság
- Közös Kutatóközpont (JRC)

Rajtuk kívül még több főigazgatóság illetékes K+F kérdésekben, a legfontosabbak:

- Regionális Politikai Főigazgatóság
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság
- Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság
- Energiaügyi Főigazgatóság
- Mobilitáspolitikai és közlekedési Főigazgatóság
- Környezetvédelmi Főigazgatóság
- Tartalmak, technológiák és kommunikációs hálózatok Főigazgatóság

2. A Parlament

Az Európai Parlament kutatás-fejlesztési ügyekkel foglalkozó bizottsága (ITRE) külön honlappal rendelkezik:

<http://www.europarl.europa.eu/committees/hu/ITRE/home.html>⁴

3. A Tanács

Tanácsi munkabizottságok, munkacsoportok

A teljes tanácsi munka központi előkészítő szerve a két szinten működő COREPER (Állandó Képviselők Bizottsága), amelyen a kormány (ill. az állandó képviselő) hivatalos képviselői vesznek részt. A COREPER I-en kerülnek megvitatásra többek között a Versenyképességi Tanácsot érintő kérdések, illetve a nemzetközi K+F együttműködésekre vonatkozó döntések (továbbá mezőgazdaság, belső piac, munka- és szociális ügyek, közlekedés, oktatás, stb. témák). A COREPER II inkább a közös EU kül- és gazdaságpolitika, általános és pénzügyek fóruma.

Az uniós kutatás-fejlesztési politika elsődleges színtere a Versenyképességi Tanács, ahol miniszteri szinten kerülnek megvitatásra a versenyképességet elősegítő témák: a belső piac, az ipar, a turizmus kérdései és a kutatás- fejlesztés. A Versenyképességi Tanács szakértői kérdéseivel a Joint Working Party on Research/Atomic Questions munkacsoport foglalkozik, amelynek ülésein általában , a delegált szakdiplomata/TÉT attasé vesz részt, a csoport munkáját ő kíséri figyelemmel.

A spanyol elnökség alatt a Versenyképességi Tanács 2010. május 26-i ülésén határozatot fogadott el az Európai Kutatási Térség (ERA) irányításáról, és ezzel összefüggésben a CREST bizottság jogutódjaként megalakította az Európai Kutatási Térség Bizottságot (ERAC), amelynek mandátuma 2012 végéig szólt. Az ERAC mandátumának megújításáról született a Versenyképességi Tanács 2013. május 30-i ülésén elfogadott,

⁴ A fenti weboldalak, valamint az Európai Kutatási Térség, a Cordis és a Participant Portal uniós K+F információs oldalak megfelelő kiindulópontok a szerteágazó uniós K+F intézményrendszer megismeréséhez.

az Európai Kutatási Térség számára végzett tanácsadói munkáról szóló tanácsi állásfoglalás. Döntés született arról is, hogy az ERAC teljes neve Európai Kutatási Térséggel és Innovációval Foglalkozó Bizottságra (ERAIC) változik annak tükrözése érdekében, hogy a bizottságnak az ERA irányítása keretében betöltött stratégiai politikai tanácsadó bizottsági szerepén belül egyre nagyobb hangsúlyt kap a kutatással összefüggő innováció. Az ERAIC fő feladata, hogy a megfelelő időben stratégiai iránymutatást nyújtson a Tanács, a Bizottság és a tagállamok számára az EKT fejlesztését érintő, kutatással és innovációval kapcsolatos kérdésekben. Az ERAIC és munkacsoportjainak tagjait az egyes tagállamok delegálják, a nemzeti kutatási és innovációs politikáért felelős magas szintű kormányzati képviselők köréből.

Az ERA-hoz kapcsolódó további munkacsoportok: a Kutatás és az Innováció Nemekkel Összefüggő Vonatkozásaival Foglalkozó Helsinki Csoport, az EKT Emberi Erőforrásokkal és Mobilitással Foglalkozó Irányítócsoportha (SGHRM), a Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fóruma (ESFRI), a Nemzetközi Tudományos és Technológiai Együttműködés Stratégiai Fóruma (SFIC), a Közös Programozással Foglalkozó Magas Szintű Csoport (GPC) és az ERAIC Tudástranszferrel Foglalkozó Munkacsoportja (KT).

Hazai döntés előkészítő fórumok

Magyarország 2004. május 1-jétől teljes jogú tagként vesz részt az uniós döntéshozatalban.

Az egységes magyar álláspont kialakítását szolgáló hazai együttműködési, koordinációs rendszer elsősorban az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság (a továbbiakban: EKTB) és a szakértői csoportok szakmai munkáján alapul. A hetente ülésező EKTB fő feladata a COREPER és az EU Tanács üléseinek előkészítése, a képviselendő magyar álláspont meghatározása és továbbítása az Állandó Képviselőre (ÁK) a szakértői csoportok által tett javaslatok alapján. A tárgyalási álláspont javaslatok a közösségi politika folyamatos figyelemmel kísérése és a tárcák közötti egyeztetések lefolytatása után kerülnek kialakításra egy meghatározott eljárásrend szerint.

A K+F+I területtel jellemzően az EKTB 31. "Tudomány és kutatás" szakértői csoportja foglalkozik.

E. Az Innovációs Unió teljesítménye

Az Európai Bizottság Vállalkozási és Ipari Főigazgatósága 2013. március 26-án közzétette az „Innovációs Unió Teljesítménye 2013” című elemzésének eredményeit.

Az Innovációs Unió Teljesítmény Táblája összehasonlító elemzésre ad lehetőséget az EU akkori 27 tagországa kutatás-fejlesztési és innovációs teljesítményéről, a tagországok kutatás-fejlesztési és innovációs rendszereinek erős és gyenge oldalairól. Az összeállítás megkönnyíti a tagországok számára annak megállapítását, hogy mely területekre kell koncentrálniuk erőfeszítéseiket az innovációs teljesítményük fokozásához.

Az elemzésből kitűnik, hogy a gazdasági válság ellenére az EU összegészét tekintve képes volt növekedést felmutatni az innovációs teljesítménye tekintetében. Az EU teljesítményét tekintve csökkentette az innovációs szakadékot USA-hoz és Japánhoz képest. Az a tény viszont aggodalomra ad okot, hogy az Európán belüli teljesítmény értékek meglehetősen nagy különbségeket mutatnak. Néhány ország tartja a szintet a világ élvonalával, míg mások jelentős lemaradást mutatnak.

Az elemzés szerint az innováció terén 4 nagy csoportba lehet sorolni a tagországokat:

- *Vezető szerepet tölt be Svédország, Németország, Dánia, és Finnország, melyek jóval az európai átlag fölött teljesítenek.*

- *Stabil teljesítménnyel bír* Hollandia, Luxemburg, Belgium, az Egyesült Királyság, Ausztria, Írország, Franciaország, Szlovénia, Ciprus és Észtország, mely országok mindegyikének innovációs teljesítménye az európai átlag környékén van.
- *Mérsékelt innovációs teljesítményű* Olaszország, Spanyolország, Portugália, Csehország, Görögország, Szlovákia, Magyarország, Málta és Litvánia, mely országok innovációs teljesítmény az EU átlag alatti.
- *Gyenge innovációs teljesítményű* Lengyelország, Lettország, Románia és Bulgária, melyek innovációs teljesítmény jóval az EU átlag alatt van.

F. Az Európai Unió K+F+I támogatási rendszere.

1. A Horizon 2020

A Horizon 2020 keretprogram⁵ a kontinens globális versenyképességének növelését célzó Európa 2020 stratégia „Innovatív Unió” elnevezésű kiemelt kezdeményezésének egyik alappillére.

A Horizon 2020 az „Innovatív Unió” céljai elérésének pénzügyi eszköze lesz, mely egyesíti magában mindazokat a kutatás- és innováció finanszírozási program-elemeket, melyeket jelenleg a 7. Kutatási és Technológia-fejlesztési Keretprogram (FP7), a Versenyképességi és Innovációs Keretprogram (CIP), valamint az Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) önállóan funkcionáló struktúrái biztosítanak. Az új program összehasonlítva az FP7 keretprogrammal törekszik arra, hogy felszámolja az eddigi töredezettséget az egyes tudományos, kutatási és innovációs területek között.

A Horizon 2020 a 2014-20 évekre szóló mintegy 70 milliárd EUR össz költségvetése 22,2 mdEUR-t (31,73%) fordít a kimagasló tudományos célok elérésére, 15,5 mdEUR-t (22,09%) az ipar vezető szerepének erősítésére az innovációs folyamatokban, mintegy 27 mdEUR-t (38,53%) olyan összeurópai célokra, mint a klimatikus változások problémaköre, a fenntartható közlekedés, szállítás és mobilitás, a megújuló energia források rentábilis felhasználása, élelmiszerbiztonság, és az egészséges, aktív idős nemzedékek komplex életterének biztosítása. A Horizon 2020-ba integrált EIT 2,5 mdEUR (3,52%) költségvetésben részesül a tudásháromszög mentén történő együttműködésekre, az Egyesített Kutató Központ (JRC) 1,7 mdEUR-ban (2,47%) részesül, a kiválóság elterjesztését és a részvétel kiszélesítését 700 mEUR-ral (1,06%) támogatják, és a tudomány a társadalommal és társadalomért akciók 400 mEUR-ban (0,60%) részesülnek

Az Állandó Képviselők Bizottsága (COREPER, a tagállamok állandó képviselői) 2013. július 17-én jóváhagyta a Tanács Elnöksége és az Európai Parlament 2013 júniusában létrejött megállapodását a 2014-20 évekre szóló Horizon2020 Kutatási és Innovációs Keretprogramról. A megállapodás utat nyit a Horizon 2020 jogi procedúrájának lefolytatásához és a csomag európai parlamenti és tanácsi elfogadásához szavazás útján az elkövetkező hónapokban.

Az egyszerűsítés és korábbi keretprogramokhoz képesti könnyebb kezelhetőség az egyik központi célja a Horizon2020 Keretprogramnak. Ennek meg kell jelennie a felépítésében, a szabályok-rendszerében, a pénzügyi menedzsmentjében, és a program végre-

⁵ Részletes információk a Horizon 2020 keretprogrammal kapcsolatban:
http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

hajtásában egyaránt annak érdekében, hogy számot tarthasson az egyetemek, kutatóközpontok, az ipar és a kis- és középvállalkozások (KKV-k) erőteljes részvételére. Az egyszerűbb finanszírozási szabályok révén csökkenteni szándékozzák a résztvevők adminisztratív költségeit és a pénzügyi hibalehetőségeket.

Egyszerűsített finanszírozási modellt fognak használni a költségek visszatérítésének rendszerére is. Ez a támogatható költségekre alkalmazott egységes visszatérítési rátán alapul, amelyet a projekt összes tevékenységére alkalmazni fognak.

A költségtérítés elérheti a támogatható költségek akár 100%-át, de a piacközeli tevékenységek és a társfinanszírozott projektek esetén a költségtérítés felső határa 70%.

Non-profit szervezetek esetében a költségtérítés maximum 100%-os innovációs tevékenységek esetén is. A közvetett költségek fedezésére a támogatható teljes közvetlen költségek 25%-a lesz elszámolható.

Mindezen túl számottevően csökkentik a pályázat beadási határideje és a támogatási megállapodás megkötéséről szóló döntés közötti időt.

A Horizon 2020-ba integrált EIT esetében a meglévő és működő három *Knowledge and Innovation Communities (KIC)* mellé öt új *KIC* indul a programidőszak alatt három hullámban. 2014-ben két új *KIC* indul "Egészséges életmód és az aktív öregedés", valamint "Nyersanyagok" címmel. A második hullámban 2016-ban két további *KIC* indítására kerül sor "Food4future" és "Hozzáadott értékű gyártási folyamatok" címmel, és a végül 2018-ban egy *KIC* indítására kerül sor "Városi mobilitás" címmel. Az EIT kezelése a Horizon 2020-ban relatíve bonyolultabb kérdés, mint egyebek, mert az EIT nem a *DG Research & Innovation*, hanem a *DG EAC (Education & Culture)* főigazgatóság felügyelete alatt áll és a költségvetési egyeztetés is ennél fogva rendhagyó volt. Magyarországnak mindent el kell követnie annak érdekében, hogy legyen Colocation Center az országban folytatva az IctLabs *KIC* hazai partnereinek node-dá válásával megkezdett folyamatot.

A Horizon 2020 számos támogatási eszközzel bír a kis- és középvállalkozások (KKV) számára a kutatási és az innovációs tevékenységek és kapacitások támogatására.

Mindezen felül a "Fast Track to Innovation" kísérleti konstrukció révén fel akarják gyorsítani az „ötlettől a piacig” folyamatot annak érdekében, hogy növeljék az ipar, a KKV-k és az első alkalommal pályázók Horizon 2020-beli részvételét, valamint ösztönözní kívánják egyben a magánszektor befektetéseit a projektekbe.

Központi szerepet kap a programban a kiválóság és részvétel szélesítése terén a közös tudományos érdekeltégű intézmények (*Teaming*) és kutatók (*Twining*) együttműködésének elősegítése, a bevált gyakorlat (*best practices*) elterjesztése.

A Horizon 2020 programjának tervezése során figyelemmel voltak az Európai Strukturális és Befektetési alapokkal történő szinergikus összhang kialakítására.

A Horizon 2020 támogatja a köz- és magánszféra, valamint a köz-és közsféra közötti partnerségi együttműködések kialakítását és végrehajtását, beleértve az európai technológiai platformokat (*European Technology Platforms, ETP*), a közös programozási kezdeményezéseket (*Joint Programming Initiatives, JPI*) és az európai innovációs partnerségeket (*European Innovation Partnerships, EIP*).

Az FP7 bevált gyakorlatának megfelelően az új Keretprogram is támogatja a harmadik országokkal és nemzetközi szervezetekkel történő együttműködések.

Szabad hozzáférést biztosítanak a program keretei között elért eredményeket hordozó publikációkhoz a megszerzett tudás mind szélesebb körű elterjesztése érdekében.

Szintén szabad lesz a hozzáférés azon tudományos adatokhoz, melyek a közfinanszírozású projektekből származnak.

2. A Kohéziós Politikák

Az EU kohéziós politikája keretében biztosított Európai Strukturális és Beruházási Alapok (ESIF) forrásai az elmúlt és a következő hétéves EU költségvetési időszakban egyaránt jelentős részét teszik ki a hazai K+F+I szektor állami támogatásának. Jelenleg is zajlik az EU illetékes szervei, a tanácsi munkacsoport (Structural Measures Working Party), illetve az 5. EKTB munkacsoport keretében a kohéziós források jogalapját és felhasználását szabályozó joganyagok⁶, valamint a források nemzeti keretek közötti felhasználásának kereteit meghatározó állami támogatási szabályok előkészítése, melyek elfogadása remélhetőleg még 2013 folyamán megtörténik.

A kohéziós források felhasználása érdekében a tagállam ún. Partnerségi Megállapodást köt a Bizottsággal. A 2014. január 1. és 2020. december 31. közötti időszakra vonatkozó Partnerségi Megállapodás (PM) azonosítja Magyarország legfontosabb kihívásait, és kitűzi fő fejlesztési prioritásait. A PM rögzíti, hogy a Magyarországra érkező uniós fejlesztési források (az ún. ESB alapok) hogyan támogatják az Európai Unió Európa 2020 stratégiájának (EU2020) és Kohéziós Politikájának céljait, ezért integrálja a Nemzeti Reform Programot és az EU Tanácsának Országspecifikus Ajánlásait is. A PM szintén meghatározza e források eredményes és hatékony felhasználásának feltételeit.

A Partnerségi Megállapodást az EU Bizottsága hagyja jóvá, Magyarország Kormányával folytatott egyeztetések után. A PM az 1600/2012. (XII. 17.) Korm. határozat alapján a Nemzetgazdasági Minisztérium irányításával, a szaktárcák közreműködésével készül. A PM az EU2020 intelligens, fenntartható és befogadó növekedési célkitűzésein belüli nemzeti súlypontokat azonosítja, eközben támaszkodik a már megindult hazai tervezési folyamatokra. A Partnerségi Megállapodás szerkezeti és tartalmi elemei a jelenleg is formálódó ún. Közös Rendelkezések (Common Provisions - CPR) és a „Draft Template and Guidelines on the Content of the Partnership Agreement” című, az EU Bizottsága által kiadott tervezési dokumentumokra épülnek.

A Partnerségi Megállapodásban kijelölt fejlesztési irányok részleteit operatív programok rögzítik: a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap forrásaira épülő ágazati és területi operatív programok (OP), az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap forrásainak felhasználását meghatározó Vidékfejlesztési Program, az Európai Tengerügyi és Halászati Alap operatív programja, továbbá a Magyarország részvételével zajló európai (nemzetközi) területi együttműködési programok.

A Partnerségi Megállapodás és az operatív programok tervezése – szem előtt tartva a többszintű kormányzást és a partnerség elvét - két szakasz keretében zajlik.

⁶ PI. COM(2012) 496 final, 2012.9.11., Javaslat: „AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE a Közös Stratégiai Kerethez tartozó Európai Regionális Fejlesztési Alapra, Európai Szociális Alapra, Kohéziós Alapra, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről”.

Az első szakaszban a Partnerségi Megállapodás elkészítése felülről vezérelt, alapvetően az ágazati szakminisztériumok által - nemzeti stratégiákban is - rögzített fejlesztési törekvésekre, valamint az Európai Bizottság által kidolgozott tervezési irányelvekre, útmutatókra és észrevételekre épült. Ebben a szakaszban került sor a PM jelenlegi, szakmai konzultációra bocsátott tervezetének a kidolgozására, beleértve a helyzetkép elemzését, a fő fejlesztési szükségletek azonosítását, az elérendő eredmények kijelölését, az operatív programok listáját és belső szerkezetét, valamint a végrehajtás intézményrendszerét. Az első szakaszban a partnerek bevonása alapvetően tervezést megalapozó nemzeti stratégiák kidolgozásánál jelent meg.

A második szakaszban – az operatív programok tervezésének előrehaladásával – előbb széleskörű szakmai egyeztetések, majd átfogó partnerség keretében, a gazdasági, társadalmi, környezeti és területi szereplők bevonásával folytatódik, és véglegesedik a Partnerségi Megállapodás valamint az operatív programok tervezése.

Az EU társfinanszírozású források többféle formában használhatók fel: a jelenleg meghatározó vissza nem térítendő támogatások mellett az uniós források visszatérítendő, ún. pénzügyi eszköz formákban (mint a jelenlegi időszak úgynevezett JEREMIE programjában) is felhasználható, ezen formák intenzívebb alkalmazását a következő időszakban mind a Bizottság, mind a hazai fejlesztéspolitika célszerűnek tartja.

Magyarország, azon belül a hazai K+F+I szakpolitika számára súlyos feszültség forrása, hogy a közép-magyarországi régió (KMR) - gazdasági fejlettségének következtében - ún. versenyképességi régióként minősül⁷, így csak erősen korlátozott uniós forrásfelhasználásra jogosult a 2014-2020 időszakban is, miközben a KMR területén koncentrálódik a hazai gazdasági tevékenység jelentős része, és a K+F kapacitások mintegy kétharmada.

A 2014-2020 közötti EU pénzügyi periódusra vonatkozó kohéziós politika megvalósítását szolgáló közösségi stratégiai keret (CSF) az ESIF források felhasználása feltételeként ún. ex ante kondicionalitások teljesítését is előírja. Ezek közül a K+F+I szakterület számára az úgynevezett regionális intelligens szakosodási stratégiák (RIS3), illetve a kutatási infrastruktúra útiterv elkészítése jelentkezik feladatként. A CSF iránymutatásainak megfelelően a Nemzetgazdasági Minisztérium, a Nemzeti Innovációs Hivatal és a Regionális Innovációs Ügynökségek (az innovációban érdekelt régiós szereplők széleskörű bevonásával) 2013 végéig a jogszabálytervezeteknek és a Bizottság elvárásainak megfelelően kidolgozzák a szükséges stratégiai dokumentumokat.

Az intelligens szakosodási regionális innovációs stratégiák rendeltetése, hogy – összhangban az Európa 2020 stratégiával, a Horizon 2020 stratégiai súlypontjaival és a „Befektetés a jövőbe”, Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2020 dokumentummal (azaz a Nemzeti KFI Stratégiával), valamint a régiós területfejlesztési tervekkel - kiindulópontot és keretet biztosítson a magyar régiókban folyó innovációs tevékenységgel kapcsolatos tervezési folyamatok számára, figyelembe véve, ugyanakkor iránymutatást is adva a helyi tervezési folyamatokhoz. A stratégiák – igazodva a jelenlegi magyar közigazgatási rendszerhez – megyei szintű stratégia prioritásokat és programokat is tartalmaznak.

⁷ Magyarország az Európai Statisztikai Célú Területi Egységek Nomenklatúrája (NUTS) 2. szintjén 7 tervezési régióból áll (1. táblázat és 1. ábra). A 2014-2020-as kohéziós politika irányelvei alapján 6 régió „kevésbé fejlett”, míg Közép-Magyarország „fejlettebb” régióként számít.

A RIS3 stratégiák célja tehát az ágazati adottságok erősítésével egy nemzetközileg is versenyképes, intelligens alapon, azaz a tudásra és az innovációra építve specializált és hosszú távon is működőképes innovációs (és gazdaság-fejlesztési) rendszer kialakítása, amely forrás-felhasználási hatékonyságában meghaladja a korábbi időszakok innovációs rendszereit, és ennek segítségével hozzájárul egy európai viszonylatban is versenyképes helyi gazdaság létrejöttéhez.

A kidolgozott RIS3 stratégiák a régiók saját javaslatai. A „Befektetés a jövőbe”, Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2020 (azaz a Nemzeti KFI Stratégia), valamint a most elkészült regionális intelligens szakosodási innovációs stratégiák alapján készül majd el a nemzeti S3 stratégia, ami a kormány jóváhagyását követően biztosítani hivatott, hogy a 2014-2020-as periódusban Magyarország számára rendelkezésre álló kohéziós források ex-ante feltételeként meghatározott intelligens szakosodási stratégia rendelkezésre álljon. Ezáltal a RIS3 stratégiák a 2014-2020 közötti kohéziós politika magyarországi megvalósítását szolgáló vonatkozó operatív programok kidolgozásánál, majd később az akciótervek meghatározásánál a Nemzeti KFI Stratégiával integráltan figyelembevételre kerülnek.

4. Az Európai Unió KFI politikájának alakulása – a Horizon2020 programcsomag tárgyalásai a ciprusi és ír elnökség alatt⁸

Az uniós **K+F+I területén** az idei év legfontosabb feladata a **Horizon 2020**, a következő pénzügyi periódus (2014-2020) kutatási keretprogramjának jogalkotási folyamatának folytatása és befejezése volt.

A Bizottság 2011. november 30-án jelentette meg az akkor 87,7 milliárd EUR költségvetésű Horizon 2020 programcsomagját, amely a következő elemeket tartalmazza:

- Horizon 2020 keretprogramra vonatkozó javaslat ([Proposal for a Regulation of the European Parliament and Council establishing Horizon 2020 - the Framework Programme for Research and Innovation \(2014-2020\)](#)), amely az általános célkitűzéseket, az uniós hozzáadott érték indoklását, a pénzügyi keretösszegeket, valamint az ellenőrzésre, a nyomon követésre és az értékelésre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza,
- Horizon 2020 végrehajtását szolgáló egyetlen egységes egyedi programra vonatkozó javaslat ([Proposal for a Council Decision establishing the Specific Programme implementing Horizon 2020](#)), amely a végrehajtás módját és a tevékenységek nagy vonalakban történő ismertetésével a keretprogram tartalmát határozza meg,
- egységes részvételi és terjesztési szabályokra vonatkozó javaslat ([Proposal for a Regulation of the European Parliament and Council laying down the rules for the participation and dissemination in Horizon 2020](#)), amely a finanszírozás és a költség-visszatérítés szabályait, a részvételi feltételeket, a kiválasztási és az odaítélési kritériumokat, valamint az eredmények feletti tulajdonjogra és az eredmények hasznosítására és terjesztésére vonatkozó szabályokat tartalmazza, valamint
- Horizon 2020 keretprogramnak az Euratom-Szerződés hatálya alá tartozó részeit tartalmazó külön javaslat ([Proposal for a Council Regulation on the research and](#)

⁸ Készítette: Reiter Ágnes TÉT attasé

training programme of the European Atomic Energy Community (2014-18) complementing Horizon 2020).

A Horizon 2020 magában foglalja továbbá az **Európai Innovációs és Technológiai Intézet** (továbbiakban EIT) tevékenységének alapelemeit és finanszírozását, amely Magyarország számára különös jelentőségű, tekintettel az intézet budapesti székhelyére.

A program költségvetése tekintetében fontos megemlíteni, hogy a végső összeg kb. 70 milliárd EUR lesz, az EU többéves pénzügyi keretéről szóló tárgyalások eredménye következményeként.

A. Tanácsi tárgyalások összefoglalása

A Bizottság a lengyel elnökség alatt, a 2011. december 6-án tartott Versenyképességi Tanács ülésén mutatta be javaslatát a tagállamoknak. A munkacsoport ezt követően a dán elnökség alatt, 2012. januárjában kezdte meg a jogszabálycsomag tervezetének részletes tárgyalását. A hathónapos periódus tárgyalásainak eredményeképpen sikerült a költségvetés számait nem érintő politikai megállapodást elérni a programot létrehozó rendelet (továbbiakban „főrendelet”) vonatkozásában. A jogszabálycsomag többi eleme (részvételi szabályok, specifikus program, illetve EURATOM) tekintetében előrehaladási jelentést készített az elnökség.

2012. júliustól, a ciprusi elnökség alatt a részvételi szabályokat tartalmazó rendelettervezet, illetve a specifikus programra vonatkozó határozattervezet tárgyalása folytatódott a munkacsoportban. A tárgyalások központi kérdése az finanszírozási modell volt: egyrészt az egyszerűsítés elvének megtartása és az ezt tükröző támogatási ráták kérdése, másrészt a kutatói bérszínvonal különbségeinek csökkentése az egyes országok között, amely az EU13 országok szempontjából volt kulcskérdés. A tagállami álláspontok jelentősen különböztek egymástól mindkét vitapont tekintetében. A két kérdést az elnökség összekapcsolta, és egy tárgyalási csomagként kezelte a kompromisszum elérésének reményében. Számos ülést, egyeztetést követően a döntést az októberi Versenyképességi Tanács hozta meg.

Az október 10-i kutatási napon egész napos hosszas tárgyalások, illetve számos két- és többoldalú egyeztetéseket követően megszületett a részletes általános megközelítés a Horizon 2020 részvételi szabályait tartalmazó rendelettervezet vonatkozásában. A tárgyalások eredményeként a következő kompromisszum született a két vitás kérdés vonatkozásában:

- a kutató bérszínvonal enyhítésére a miniszterek megállapodtak a fizetékiegészítés lehetőségének rendeletbe foglalásáról, amelyre 8000 EUR határértéket határoztak meg;
- a közvetett költségek átalány elszámolására vonatkozó rátájának megtartása, illetve az arány felemelése 25%-ra (24. cikk);
- felülvizsgálati klauzula beillesztése (24a cikk), amely az új támogatási rendszer hatásainak vizsgálatát írja elő a program félidei értékelése keretén belül.

A ciprusi elnökség alatt emellett döntés született a Horizon 2020 végrehajtására szolgáló egyedi programról, valamint az Európai Innovációs és Technológia Intézet (EIT) létrehozásáról szóló 294/2008/EK rendelet módosításáról, illetve az Intézet stratégiai innovációs tervére vonatkozó határozattervezetről is.

Ezt követően az ír elnökség alatt megkezdődtek a háromoldalú tárgyalások az Európai Parlamenttel. A tárgyalások meglehetősen nehezen haladtak előre. A Parlament rengeteg új javaslatot tett, amely a program szerkezetét is érintette. A legnagyobb ellentét a részvételi szabályokat tartalmazó rendelet jelentéstevője, Christian Ehler részéről volt tapasztalható. Ehler képviselő a mögötte álló legnagyobb európai kutatóintézetek támogatásával ragaszkodott a valós költség alapú elszámolás lehetőségének visszaállításához, illetve megkérdőjelezte a bónusz cikk jogosultságát. A valós költség alapú elszámolásra

vonatkozó javaslatával néhány tagállam is egyetértett (pl. FI, BE, NL). A Coreper, illetve a Versenyképességi Tanács májusi ülésén a miniszterek továbbra is megerősítették a Tanács által jóváhagyott támogatási modellt, az egyszerűsített rátákkal, illetve a fizetési kiegészítés limitált lehetőségével. A Parlament többi javaslatával szemben a tagállamok rugalmasságot mutattak a kompromisszum elérésének függvényében.

Az ír elnökség alatti végső trilógusokra június 17-én, illetve június 25-én került sor. Az elnökség célja az volt, hogy valamennyi fő politikai kérdésben sikerüljön megállapodást elérni a Parlamenttel a Coreper által elfogadott tárgyalási csomag alapján. A kompromisszum alapját a támogatási modell tanács által elfogadott részleteinek megtartása jelentette. Hosszas tárgyalások eredményeként a június 25-i trilóguson sikerült politikai megállapodást elérni az Európai Parlamenttel. A megállapodás a program költségvetési leosztását is magában foglalja, tekintettel arra, hogy a júniusban politikai megegyezés született az EU többéves pénzügyi keretének összegéről.

Ezt követően már a litván elnökség alatt, július 17-én a Coreper jóváhagyta a Parlamenttel kitárgyalt végső kompromisszum alapján elkészült konszolidált szövegtervezeteket a Horizon 2020 programcsomagra vonatkozóan, amelynek részét képezik az EIT-re vonatkozó jogszabálytervezetek is. Az Európai Parlament plenáris ülése várhatóan októberben szavaz a csomagról.

Szeptembertől a litván elnökség feladata a végrehajtást szolgáló specifikus program végső szövegének elfogadása, valamint a Horizon 2020-hoz kapcsolódó EURATOM Kutatási Keretprogram tárgyalásainak befejezése. A Horizon 2020 csomag tárgyalásainak véglegesítésével így lehetővé válik a program 2014. január 1-i elindulása. Ezzel párhuzamosan a Bizottság vezetésével megkezdődött a program végrehajtásának előkészítése, amely magában foglalja az új programbizottsági konfigurációk felállítását, valamint a munkaprogramok kidolgozását. A Tanács a tárgyalások során végig egyhangúan ragaszkodott a tagállamok megfelelő részvételéhez az előkészítésben és a végrehajtás során is, tiszteletben tartva a Bizottság ehhez kapcsolódó elsődleges jogkörét.

Az elnökség további feladata a Lisszaboni Szerződés 185. és 187. cikke alapján létrehozott partnerségi kezdeményezésekre vonatkozó jogszabálytervezetek letárgyalása, valamint az Európai Kutatási Térség megvalósulásáról szóló előrehaladási jelentés megvitatása. Az Európai Kutatási Térség megvalósításával várhatóan az októberi Európai Tanács is foglalkozik majd.

B. Magyar álláspont képviselete

A két éves tárgyalás után elfogadott jogszabálycsomag tükrözi a tárgyalások során képviselt magyar álláspontot, amely egy széleskörű nemzeti konzultáció eredményeképpen jött létre. Magyar szempontból kiemelten fontos eredmény, hogy a végső megállapodás tartalmazza a kutatói bérkülönbségek csökkentésére hivatott fizetés-kiegészítést tartalmazó támogatási modellt.

Üdvözlendő, hogy a program új struktúráján az egyszerűsítés igénye vonul végig, amely a vállalatok, KKV-k részvételének erősítését is szolgálja: a kutatás és innováció integrálása a Horizon 2020 programba, egy specifikus program a korábbi négyhez képest, egyseges részvételi szabályok, csökkenő adminisztráció, egyszerűbb finanszírozási szabályok.

A Horizon 2020 program kapcsán alapvető hazai célkitűzésünk volt, hogy a magyar pályázók mind többet tudjanak profitálni a programból. Elsődleges cél, hogy a közvetlenül K+F-re irányuló, szigorú versenyfeltételek mellett, kiválósági alapon megszerezhető forrásokat a hazai KFI rendszer maximálisan hasznosítsa, vagyis a programokban erőteljesen növekedjen a részvétel.

A tárgyalások során magyar szempontból az egyik legfontosabb kérdés a részvételi arányunk növelésének elősegítése („widening participation kérdése”) volt. A 7. Kutatási Keretprogram részvételi adatainak feldolgozásával készült elemzések megerősítik, hogy az EU15 teljesítménye megkülönböztethető az EU13-tól, amit az EU 13 esetében mind az egy főre számított, mind az egy projektre vetített alacsony pénzügyi hozzájárulás jellemez. További teherként, hogy rendkívül alacsony a projektre vetített konzorcium vezetői, illetve koordinációs tevékenység is ezekben az országokban. Általánosan megállapítható, hogy a jellemzően alacsonyan teljesítő EU12-be tartozó tagállamok a fejlett innovációs rendszerrel rendelkező országokhoz képest elsősorban a K+F beruházások mértékében, a kutatók számában és a tudományos kiválóság háttérét képező intézmények szintjén maradnak el az EU15-től. A fenti okok 90%-ban magyarázzák meg a projektekre eső átlagos pénzügyi hozzájárulásban mutatkozó különbségeket. Ebben természetesen az is nagy szerepet játszik, hogy ezen országcsoportok között jellemzően nagy a bérszínvonal különbség.

A programban való részvételi arány javítása több (főleg EU12) ország számára közös cél. A tárgyalások során ezért erős EU13 koordináció alakult ki az álláspontok érvényesítése érdekében, amely keretén belül sor került egy közös, a Bizottság és az Európai Parlament elnökeinek címzett miniszteri levél elkészítésére. Ezzel párhuzamosan folyamatos egyeztetések zajlottak az EU13 tagállamok attaséi és Coreper I képviselői között, illetve a Bizottság képviselőivel is. A hosszas tárgyalások és előkészítés eredményeképpen fontos áttörést értünk el magyar szempontból is: a gyengébben szereplő országok részvételi arányának növelése több helyen is hangsúlyosan megjelenik a tervezetekben, illetve kiemelt kérdésként kezelik a legmagasabb politikai szinten.

1. A legfontosabb konkrétumok:

- **Személyi költségek kérdése:** A 7. Kutatási Keretprogramban a kutatói bérek különbségei miatt az EU12+HR résztvevői a projektekben való részesedésük szempontjából háttérbe szorulnak. A közös érdekérvényesítés hozadékaként a kérdéskör megjelenik a Horizon 2020 programot létrehozó rendelettervezetben egy új cikk formájában, amely kimondja, hogy a problémára a részvételi szabályok keretén belül kell megoldást találni. A 2012. októberi tanácsülésen megszületett megállapodás értelmében lehetővé válik évi 8000 EUR/fő fizetés-kiegészítés elszámolása támogatható költségként a közsféra számára. A fizetés-kiegészítés limitált lehetőségének eredményeképpen a jelenlegi EU12-EU15 tagállamok között kimutatható részvételi hányad különbsége (5%-95%, a projektekben való pénzügyi részesedés százalékában) várhatóan csökkeni fog. Ez a kb. 70 milliárd eurós költségvetésű program esetében számottevő előrelépés, különös tekintettel arra, hogy ezzel javulhat az uniós központi forrásokért folytatott versenyben való szereplésünk. Ezenkívül sikerült elkerülni a tételes költségelszámolás lehetőségének visszaállítását, amely a program egyszerűsítésének megvalósulását veszélyeztetné, illetve várhatóan főként a legnagyobb európai kutató intézetek számára nyújtott volna előnyt.
- A **projektértékelők kiválasztásánál** a földrajzi egyensúly megteremtése: sokszor tapasztalható, hogy az értékelő panelekben nincs megfelelő részvétel az alacsonyabb részvételű országokból. Ez viszont negatív hatással lehet a kiválasztás eredményére is. Ennek egyik oka az, hogy kevesen jelentkeznek projektértékelőnek az új tagállamokból. Tehát szükséges annak biztosítása, hogy a Bizottság mindent megtegyen a földrajzi egyensúly megteremtésére is. A 2012. októberi tanácsülésen született megegyezés értelmében a részvételi szabályokat tartalmazó rendelettervezet tartalmazza ezt a fontos szempontot is.
- Kiemelendő továbbá, hogy a főrendelet szövegébe belekerült a **kis és közepes méretű projektek** jelentősége, amelyeknek fontos szerepük lehet a Horizon 2020-ban való részvétel erősítésében. Ezek a projektek egyszerűbben menedzselhetők, ezért a KKV-k és egyéb intézmények részvételét megkönnyítik, valamint elősegítik, hogy a kisebb országok is felvállaljanak projektvezetést (koordinálást).
- A fentiekén kívül magyar szempontból fontos elem még a programban megjelenő, **speciálisan a kutatási és innovációs tevékenységek földrajzi különbségének enyhítésére szolgáló intézkedések megvalósítása** (ún. „widening participation” eszközök, mint pl. ERA Chairs, teaming/twinning), illetve a Strukturális Alapokkal való összhang hatékony és világos megteremtése, amely szintén a részvétel erősítését szolgálja kapacitásbővítéssel és felkészítő tevékenységek támogatásával. A trilógus eredményeképpen ezen eszközök dedikált részt és költségvetés kaptak a programban. A speciális intézkedések részleteinek kialakítása még folyamatban van a munkaprogramokkal párhuzamosan.

C. A G-13 és G-14 tanácsi munkacsoportokban végzett attaséi tevékenység általánoságban

Az előző fejezetben említett tanácsi tárgyalások során a magyar képviselet a G13 Kutatási Munkacsoportban és G14 Egyesített Kutatási és Atomkutatási Munkacsoportban folytatott attaséi tevékenység által történik. A G13 és G14 munkacsoportok az elmúlt egy évben, a ciprusi és az ír elnökség alatt összesen 51 alkalommal üléseztek Brüsszelben, valamint két kihelyezett ülést tartottak Cipruson és Írországban.

A kutatási munkacsoport az elnökség vezetésével megvitatta, előkészíti a dokumentumok tervezeteit, amelyeket az Állandó Képviselők Bizottsága (Coreper-1) fogad el, mielőtt azok a Versenyképességi Tanács kutatási formációjának napirendjére kerülnek. Az attaséi legfontosabb feladatai közé tartozik többek között a részvétel a képviselendő magyar álláspont kidolgozásában; részvétel az Állandó Képviselők Bizottságának, valamint a Versenyképességi Tanács ülésein, illetve az ülések tartalmi előkészítésében a munkacsoporti tárgyalások során. A formális tárgyalásokat informális egyeztetések segítik. Ahogy már a fentiekben említettem rendszeresen attaséi szintű, mind a 28 tagállam képviselőiből álló, vagy kis létszámú, két- vagy többoldalú informális előkészítő megbeszéléseket tartunk a közös problémák jobb megértése érdekében. Az ilyen jellegű együttműködés különösen érvényes az EU13 országokra, amelyekkel heti rendszerességgel találkozókat szervezünk, az álláspontok egyeztetése és a tárgyalási taktika koordinációja céljából.

Az új kutatási program tárgyalása során különösen fontos feladat volt a politikai és a szakmai egyeztetés a tagállami partnerekkel, az Európai Tanács Főtitkársága Kutatási Igazgatóságának munkatársaival, az Európai Bizottság illetékes főigazgatóságának tisztviselőivel, az Európai Parlament ITRE Bizottságának egyes tagjaival, a konzultatív intézményekkel, és az ipari képviselőkkel. Ezen egyeztetések meghatározók a tagállami álláspont kialakítása és sikeres képviselete szempontjából. A magyar törekvések ismeretése mellett lehetőséget adnak a tagállamoknak fontos kérdések feltérképezésére, az érzékenységek, nehézségek megértésére, a tagállamok közötti szövetségek és ellentétek pontosabb beazonosítására, szövetségesek keresésére.

5. A futó 7. Keretprogram befejezése, annak Horizon 2020-ba történő átvezetése, kapcsolódó információs munka, egyéb programokkal, akciókkal összefüggő attaséi tevékenységek⁹

A. Az FP7 átvezetése a Horizon 2020-ba, főbb európai menedzsment folyamatok

A 7. Keretprogram (FP7) utolsó felhívásai záró megbeszélései jelenleg folynak, így valószínűleg az utolsó hónapjait élő 7. Keretprogram öröksége még növekszik, és van elég sok elvarratlan szál is, mi több olykor vannak még megoldandó problémák a 6. Keretprogramból eredően is.

A 7. Keretprogram bezárulását követően is nagyon magas szinten stabilizálódik a tennivaló, hiszen a legkönnyebb időszak ill. tennivalók a felhívások kezdetén vannak, mivel az elő-finanszírozás (*pre-financing*) zajlik, ami egyszerű, viszont ami igazán munka, az a közbülső időszak és a lezáró aktusok a végelszámolással, ellenőrzéssel.

A Keretprogram menedzselésével kapcsolatban egyre többször felmerül az a megoldás, hogy a végrehajtást kiszervezik Ügynökségek (*Agencies*) felé a bizottsági állomány tehermentesítése céljából. A kiszervezés meglehetősen göröngyösen halad, az látható, hogy a közeljövőben még nem indulhatnak el, így továbbra is a Bizottság apparátusának kell aktívan közreműködnie a lebonyolításban. A kiszervezés előnye, az apparátus tehermentesítésén túl az, hogy a bizottsági apparátusra vonatkozó személyügyi szabályzat (*Staff Regulations*) szigorúbb, mint az Ügynökségek munkavégzésére vonatkozó szabályzat, ami egyrészt a munkát segíti, másrészt a várakozások szerint „pályázó-barátibb” környezetet biztosíthat a pályázók számára. Nem titkolt célja egyben a kiszervezésnek az, hogy szűkíthessék az apparátus létszámát. Paradox módon a csökkentés bővítéssel kezdődik várhatóan, hisz az ügynökségeket a napi munka mellett fel kell készíteni a feladatra, nem beszélve arról, hogy világosan látszik, az FP7 záró műveleteit és a közvetlen követő follow-up intézkedéseit a jelenlegi bizottsági apparátusnak kell elvégeznie.

Az Ügynökségek jogi értelemben nem újonnan létrehozandó szervezetek, hanem már működő formációk (6-7 db), amelyek már voltak megbízási kapcsolatban a Bizottsággal.

Az látható, hogy a pályázói/KFI kormányzati partnerség és figyelem a továbbiakban kétirányú kell legyen, egyrészt a bizottsági apparátus irányában elsősorban a szakmai tartalmi kérdéseket illetően, másrészt az Ügynökségek irányában a lebonyolítást, adminisztrációt, elszámolást illetően.

Van még egy másik, kevesek által ismert ügynökség hasonló feladatokkal, és még át is vesz további feladatokat, ez a *Research Executive Agency (REA)*. A REA jelenleg elsősorban a security és space programokat menedzseli.

Az FP7-ből eredő tanulságokból, és siker arányokból kiindulva egyértelmű, hogy a jelenleginél jelentősen nagyobb számban kellene magyar kutatóknak részt venni a programok pályázat-értékelő bizottságaiban. Az értékelőket jelentkezésük alapján a Bizottság nyilvántartja, majd megbízza, kéri fel a feladatra. Nyilvánvaló, hogy ha mind több kutatónk vesz részt az értékelésben, annál több tapasztalat halmozódik fel a „*best practice*”-ek vonatkozásában, hisz a bizottság felkészíti az értékelőket a feladatra, amelyből nagyon sokat lehet meríteni. Az értékelés során lehet szert tenni arra a tudásra, hogyan

⁹ Készítette: Murányi Béla Tét attasé

lehet jó konzorciumot felépíteni, ill. csatlakozni hozzá, mi több felismerni, melyik a jó konzorcium, és így jó pályázatot beadni. Szintén tanulságos azt látni az értékelések folyamán, mibe buknak bele egyes pályázatok. Az értékelők alkalmazásánál formálisan tagországi kvótát nem alkalmaznak, de nyilván odafigyelnek az arányokra. Miután Magyarországnak kevés értékelője van, kellően erős háttérű jelentkezések esetén minden esélyünk megvan az értékelők számának számottevő emelésére. Az agrár, bio, orvosi, informatikai területeken nagyjából vannak értékelőink, a közlekedési területen nagyon gyéren. Az értékelők költségtérítésben és tiszteletdíjban részesülnek, így költség nem terheli sem őket, sem intézményeiket.

Célszerű lenne célzottan hazai tájékoztató, propagáló akciót indítani az értékelők jelentkezésére a Keretprogramba, és gondoskodni arról is, hogy az értékelők munkája során egyénileg megszerzett tudás ill. összegyűlt pályázati *know-how* információ összesítésre kerüljön és kellően széles kutatói/vállalkozói körben hozzáférhető legyen.

Szintén fontos cél, hogy senior kutatóink többen vegyenek részt a Bizottság szakmai tanácsadó testületeiben. Így pl. eredmény, hogy Lenkeyné Bíró Gyöngyvér igazgató aszszony (Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Nonprofit Kft., BAYLOGI, Miskolc) bevásárra került az energia program Advisory Boardjába, ami jelentős siker a magyar energia szektor elismertségét tekintve.

A bizottsági szakapparátus képviselőivel folytatott tárgyalások során kiemelésre kerültek a Technológiai Platformok területei, amire hangsúlyosabban kellene odafigyelni a hazai KFI kormányzati struktúrában. A hazai KFI kormányzati struktúra felépítésénél fontos, hogy abban kellő számban legyenek olyan szakreferensek, akik egyformán ott-hon vannak az európai menedzsmentben és egyben a tematikus programokban kellőképpen megalapozott szakmai háttérrel bírnak. A magyar érdekérvényesítés során ez kiemelt jelentőségű.

Az EU12 körben a KFI teljesítményt tekintve HU jelenleg jobb az átlagnál, és ezt a pozíciót tovább lehet emelni a fenti eszközökkel, amelyhez alapvető érdekünk fűződik. Ha az összehasonlítást kibővítjük, HU nagyon jó helyen szerepel Európa perifériális déli félkaréjában is az IRL, PT, ES, IT, SI, GR, CY országok vonatkozásában.

A Horizon 2020 általános részvételi feltételei, mechanizmusa egyszerűsödni látszik az FP7-hez képest, és egyes bizottsági vélemények szerint ezt már tovább egyszerűsíteni nemigen lehet. Ezzel együtt fontos, hogy az együttműködések hazai „nagyjai”, tehetősebb résztvevői tartsanak fenn olyan szervezeteket, profi pályázati irodákat, akik naprakészen ismerik a kiírási feltételeket, pénzügyi, jelentési elvárásokat annak érdekében, hogy a kutatói, vállalkozói csoportok a tartalomra koncentráljanak, és egyben az ilyeneket fenntartani nem tudó kisebb szervezetek segítségét kapjanak.

Figyelní kell arra, hogy a pénzek jelentős része, mintegy fele a nagy, átfogó tematikus területeken, nagy kezdeményezésekben *public-private-partnership (PPP)* formában lesz elkölítve. Ezek egy része közös technológiai kezdeményezés *Joint Technological Initiative (JTI)*.

2013 július 10-én a Bizottság bemutatta a többek között a H2020 kereteiben tervezett, 22 mdEUR költségvetéssel bíró *Innovációs Beruházási Javaslatcsomagját (Innovation Investment Package-t)*, melyből 8 mdEUR származik a H2020 költségvetéséből, mintegy 10 mdEUR az ipari szektorból, és 4 mdEUR a tagállamoktól.

Az Európai Bizottság, az EU-tagállamok és európai ipari cégek által biztosított együttesen mintegy 22 milliárd eurót a következő hét év folyamán a színvonalas munkahelyeket

biztosító ágazatokban folyó innovációba fektetik be. A költségvetés legnagyobb része (17,515 mdEUR) öt köz-magán partnerség (*Public-Private Partnership, PPP*) tevékenységét finanszírozza majd *Közös Technológiai Kezdeményezés (Joint Technology Initiative, JTI)* formációban az innovatív gyógyszerek, a repüléstechnika, a bioalapú iparágak, az üzemanyagcella- és hidrogéntechnológia, valamint az elektronika terén, mely területek több mint 4 millió embernek adnak munkát.

A JTI az európai ipari szereplők széles köre előtt általában nyitva áll, ideértve a kkv-kat is. Finanszírozást a kutatószervezetek mindegyike megpályázhat, a szervezet típusától függetlenül. A Bizottság az új kezdeményezések kidolgozása során szorosan együttműködött az ipari szereplőkkel, akik jelentős pénzforrásokkal járulnak hozzá a megvalósításhoz. Az új kezdeményezések előkészítése során a Bizottság figyelembe vette azokat a korábbi kritikai észrevételeket is, miszerint a jelenlegi kezdeményezések túl összetettek, és túl nehéz részt venni bennük, és ezek alapján gyökeres változtatásokat hajtott végre az egyszerűsítés jegyében.

A Bizottság innovációs beruházási javaslatcsomagja azt próbálja elérni a kezdeményezéssel, hogy a finanszírozást az állami pénzeszközök és a magánforrások ötvözésével valósítsa meg olyan területeken, melyeken a vállalatok, tagországok csak közös erővel tudnak eredményre jutni. A kibocsátott jogalkotási javaslatokat ismertető közlemény (COM(2013)494/2

http://ec.europa.eu/research/press/2013/pdf/jti/iip_communication.pdf

azt is felvázolja, hogyan kívánja a Bizottság elősegíteni az ipari szereplők szerepvállalását a Horizon 2020 Keretprogramban azáltal, hogy további partnerségeket hoz létre számos területen.

Az *Innovációs Beruházási Javaslatcsomagban* szereplő fent említett 5 JTI egyik eleme példaként a *Biobased Industry PPP (BRIDGE: **B**iobased and **R**enewable **I**ndustries for **D**evelopment and **G**rowth in **E**urope)*. A *Biobased Industries Consortium (BIC)* 48 iparvállalatot tömörítő konzorcium.

A PPP keretében a 2012 évi alakuláskor kezdetben mintegy 40, majd mára 48 kisebb nagyobb főleg iparvállalatot, de egyetemet és kereskedelmi szövetségeket is magába foglaló BRIDGE a H2020 7 éve alatt összesen 3,8 mdEUR költségvetéssel bír, melyből 1 mdEUR származik a H2020 forrásokból, és 2,8 mdEUR költségvetéssel az iparvállalatok járulnak hozzá az együttműködéshez.

Az együttműködések fókuszában a „bio-energiahordozó feldolgozók” (*biorefineries*), melyek a hagyományos fosszilis nyers energiahordozóktól eltérően a biomassza legkülönbébb elemeit, hulladékot használnak fel élelmiszer, takarmány, vegyi végtermékek és üzemanyag előállítás céljára. Azon túl, hogy a kezdeményezés le akarja törni a fosszilis energiahordozók egyeduralmát, és a függőséget tőlük, egyben hathatós eredményekre törekszik a káros klimatikus folyamatok megállítása és általában a környezetkárosító energia technológiák visszafogása érdekében ezen a téren is a fenntartható növekedési célok szem előtt tartásával.

Fontos új terület a *pre-commercial-procurement (PCP)* amely a tematikus területeken van alakuló félben, de hogy milyen formában, hogyan integrálódik a programba, egyelőre nem tudni. A PCP alkalmazási feltételeit, lehetséges környezetét jelenleg alakítják. A PCP közeli területe a *smart financing és a market update* tématerületek, amire fel kell készülnie a hazai KFI kormányzati apparátusnak és a pályázó szervezeteknek is, hiszen nagy kérdés, vajon a HU pályázó gazdasági identitásával képes-e olyan gazdasági szak-

mai kompetenciára, ami szükséges ezeknek a folyamatoknak a megértéséhez. PCP várható elsősorban a közlekedés, gyártástechnológia, agro-food, orvosi és informatikai területeken. A bizottsági forrás csak a kutatási feladat végrehajtására koncentrálna, az ehhez szükséges konzorcium-, cégvezetési, pénzügyi ismeretekkel a pályázóknak kell rendelkeznie.

A különböző közvetítői finanszírozású mechanizmusokkal (pl. JEREMIE) kapcsolatban a Bizottság képviselőivel folytatott beszélgetések során szóba került, hogy HU GDP arányosan a 2011-es 4. hely után 2012-ben vezető szerepet töltött be a kockázati tőke alkalmazásában Európában, és ehhez is nagyon fontos az inkubátor program elindulása, mert ugyan a JEREMIE résztvevőknek van egy kihelyezési kényszerük, ámde nem elég a *deal-flow*, és nagy segítség az inkubátor program.

Rendszeresen felmerülő kérdés, hogy a Strukturális Alapok (SA) KFI célú forrásait, azok felhasználását hogyan lehet szinergiába hozni a Horizon 2020-szal, és hogyan lehet elkerülni a kettős finanszírozást. A bizottsági apparátus képviselői szerint ez szinte lehetetlen feladat. Ami viszont lehetséges, hogy az FP7 kifizetésben lévő projektjei esetében a projektekre alapozva olyan follow up akciókat indítani, amik nem párhuzamos, hanem követő finanszírozással a Strukturális Alapok (SA) forrásait felhasználva generálnak új projekteket. A megoldás elméleti, de nem lehetetlen FP7 és SA viszonylatban. Párhuzamos megoldásokról szinergiábannehézkes, jóllehet mindenki ezt szeretné. Szekvenciálisan, követő módon azonban kezelhető, és bizonyos tekintetben megoldást jelenthet az FP7-ből való átmenet biztosítására a Horizon 2020 Horizon 2020 irányában. A probléma megoldására a Bizottság segédlet kiadását tervezi.

1992 óta, a Single Market formális megalakulása óta folyamatosan napirenden van a kutatói mobilitás kérdése, folyamatosan újabb és újabb politikák generálása van napirenden a kutatói karrier lehetőségek és kutatói mobilitás témakörben, a kutatói állások betöltésének és a karrier kiltásoknak az átláthatóságáról, a több irányú karrier lehetőségek biztosításáról, a kutatói életpályák és a kutatói mobilitás diverzifikáltságáról, valamint a globális kapcsolatteremtés lehetőségéről és ennek nyomán kialakított kutatói együttműködésekről. A European Research Area (ERA) ernyő alatt képviselt kutatói karrier és mobilitási politika jó nyomon halad, a Bizottság szerint folytatni kell annak érdekében, hogy a 2013 év végére kitűzött célok megvalósulhassanak, mi szerint biztosítani kell a kutatói mobilitást akadálytalanul. A témát kitárgyaló *Steering Group on Human Resources and Mobility (SGHRM)* munkacsoportban elhangzott vélemény szerint szakítani kell azzal a még manapság is tapasztalt gyakorlattal, hogy egyes intézmények kompetencia hiányra hivatkozva inkább elhárítják a feladat felvállalását.

A Horizon 2020 programjain keresztül elő kívánja segíteni a kutatói mobilitást, befolyást kíván gyakorolni (*leverage*) a kutatói mobilitás biztosításában illetékesekre. Komplex feladatról van szó, mert más és más szempontokat kell kezelni a doktoranduszok, *post-doc*-ok, a tényleges kutatói állásokat keresők esetében, és mindezt még tetézi a célállomások különbözősége.

A folyamatban meghatározó szerepe van a tagországi EUROAXESS szervezeteknek. Az EUROAXESS feladatai között szerepel az általános tagországi gyakorlat szerint a kutatói állások nyilvántartása, hirdetések közzététele, a kutatói vízumok gyors és akadálymentes megszerzésében való közreműködés (*fast track visa*), állás betöltésére a megfelelő kutató megkeresése, CV adatbázis létesítése, karbantartása. Egyes tagországokban (pl. IRL) új kezdeményezés a kutatás-támogatások, támogató helyek adatbázisának felállítása, mely átöleli mind az európai, a nemzeti kormányzati, mind a helyi önkormányzati,

mind pedig az üzleti szférában nyitva lévő támogatási lehetőségeket. A rendszer nagy erénye, hogy mindezt egy helyen meg lehet találni.

Az idén 10 éves múltira visszatekintő EUROAXESS-Researchers in Motion pán-európai ERA kezdeményezés egyre nagyobb jelentőségre tesz szert az ERA kutatói mobilitást elősegítő politikájának megfelelően a kutatói álláslehetőségeket kínáló kutatóhelyek feltérképezésében és ennek nyomán a kutatói karriernek fejlődésének folyamatos támogatásában. A kezdeményezés mintegy 40 európai országot köt össze és mintegy 10 000 kutatói állást kínálnak a rendszer nemzeti adatbázisai összesen folyamatosan. Albánia, Macedónia (FYROM) és Moldova most csatlakozott a rendszerhez.

Nemzeti szinteken a kompetens kormányhivatal képviselőt nevez ki a Bridgehead Organisation (BHO)-ba aki tartja a kapcsolatot a többi nemzeti képviselővel és egyben az EU Bizottságának illetékes egységével.

Az EUROAXESS Jobs nyílt és transzparens hozzáférést biztosít az európai rendszer irányában mind az álláshelyeket, mind pedig a támogatási lehetőségeket tekintve. Folyamatosan mintegy 10 000 álláslehetőség érhető el nap-mint-nap a rendszer adatbázisaiban. A 2010-es 7500 álláshirdetést követően 2012-re ez a szám 36 500-ra nőtt.

Kiemelendő a lengyel kezdeményezés, mely szerint törvényhozásuk kötelezővé tette a közpénzekből működő intézmények számára a EUROAXESS Jobs rendszeren keresztül álláshirdetést, melynek nyomán meg nyolcszorosodott a meghirdetett állások száma. A rendszer jelentőségét támasztja alá, hogy évente mintegy 96 ezer felsőoktatási pozíció betöltésére van szükség évente Európában, melyben a rendszer jelentős szerepet kap.

Az EU által és a nemzeti szintek által felvállaltak alapján az várható, hogy mintegy 40 ezer álláshirdetés lesz a rendszeren belül 2013 végére, és ha ez a trend folytatódik, 80 ezer 2020 végére annak megfelelően, hogy a 2012 júliusi ERA Communication felhívása szerint el kell érni, hogy az európai KFI szektor érdekelt szervezetei minden álláshirdetésüket az EUROAXESS-en keresztül tegyék meg. Ennek gyakorlati bevezetésének határidejeként 2014 végét tűzték ki célul.

Jelenleg 230 EUROAXESS Szolgáltatási Központ működik 40 országban és összesen mintegy 150 000 mobilitási kérdéssel foglalkoznak összesen, melyek többnyire a támogatási lehetőségek, szálláslehetőségek, európai munkavállalási engedélyhez jutás, lakásbérlet, diplomák elfogadása, családdegysítés tárgykörökbe tartoznak.

Európán kívül jelenleg aktivisták dolgoznak és népszerűsítik a rendszert, így van elérhetősege a EUROAXESS-nek USA-ban, Japánban, Kínában, Indiában, az ASEAN régióban, és idéntől él a brazil kapcsolat (Dél Amerikát lefedve), valamint a kanadai kapcsolat.

A H2020 Keretprogram nemcsak abban különbözik a 7. Keretprogramtól, hogy mintegy 17 mrd euróval nagyobb költségvetéssel bír, hanem abban is, hogy a megcélzott programok, tevékenységek sokkal komplexebb képet mutatnak, és sokkal jobban közelítik az össztársadalmi elvárásokat. A EUROAXESS igazán a H2020-ban teljesíti ki magát, a szolgáltatásainak eredményei is illeszkedni fognak a társadalmi elvárásokhoz, és az ERA humán erőforrások mobilitására irányuló politikájához.

A tárgyban figyelemre méltó a European Science Foundation (www.esf.org) keretében végzett munka a kutatói mobilitással és karrierrel összefüggésben. A honlapon számos tanulmány található a tárgyban, kiemelendő a

http://www.esf.org/fileadmin/Public_documents/Publications/spb49_ResearcherMobility.pdf dokumentum.

A kutatói mobilitás vizsgálatára bizottsági megrendelésre elkészült MORE1, elsősorban a privát szektorra koncentrálnó tanulmány után, a MORE2 tanulmány készítése is befejezéséhez közeleg. A tanulmány célja egy nemzetközileg összehasonlítható adathalmaz, indikátor és analízis együttes összeállítása annak érdekében, hogy támogassák a valós tényeken alapuló ERA politika kialakítását, és feltérképezzék a kutatói munkaerő-piac fejlődését. A tanulmányt alkalmassá tették arra is, hogy az egyes országok felmérjék belőle saját helyzetüket, és következtetéseket vonhassanak le maguk számára a tennivalókat illetően.

A MORE2 tanulmány számos mélyre ható egyéb következtetés mellett (közzététele 2013. szeptember) megállapítja a kutatóknak csak mintegy 11%-ának van tudomása, ismerete az EURAXESS-ről, és csak 3%-a használta is, ugyanakkor 60%-uk ismeri a Marie-Curie akciót, melynél az EURAXESS jóval szélesebb körű és célirányosabb, személyre szabottabb szolgáltatásokat nyújt. Az adatok a nemzeti EURAXESS menedzsmenteknek és KFI kormányzatoknak üzenet ill. feladatkijelölés a szolgáltatás kutatói körökben történő elterjesztéséhez.

B. Strategies for Smart Specialisation (RIS₃) az Innovatív Duna Régió szolgálatában

A stratégia 2011-ben indult az uniós kormányok két évvel korábbi kérését követően. A makro-régió 14 országa (köztük 8 EU-tagállam) a következő: Németország, Ausztria, Magyarország, Cseh Köztársaság, Szlovákia, Szlovénia, Bulgária, Románia, Horvátország, Szerbia, Bosznia-Hercegovina, Montenegró, Ukrajna és Moldova.

Az Európai Bizottság a stratégia indítása után két évvel tette közzé az Európai Unió Duna régióra vonatkozó stratégiája által elért eredményekről szóló első jelentését.

(http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/danube/documents_en.cfm#1)

A jelentés részletezi azokat a fontos eredményeket, amelyeket a hiányzó közlekedési összeköttetésektől kezdve a versenyképesség hiányán át a környezetszennyezés és a bűnözés problémáit felölölő kérdések kezelése terén sikerült elérni. A Duna makro-régió 14 országból áll, melyek közül 8 az EU tagállama. A jelentés részletezi, hogy ezeknek az országoknak hogyan sikerült számos közös projekt és kezdeményezés útján máris konkrét együttműködési rendszert kialakítaniuk.

A JRC koordinálja az EU Bizottsága kezdeményezését, mely a Duna Régióra szóló EU Stratégiának (EUSDR) tudományos támogatására irányul és négy vertikális prioritási területet foglal magába: környezetvédelem, öntözés és mezőgazdasági fejlesztés, hajózhatalóság, és energiatermelés. Horizontális prioritásként kezeli a kezdeményezés a Duna Régió innovációs rendszerére irányuló S₃ (Smart Specialisation Strategies) stratégiák fejlesztését.

A kezdeményezés elindítása a Duna Régió tudományos életének kulcsszereplőinek bevonásával történt. A JRC és a bevont kutatói körök szakértői munkájával, adatgyűjtésével integrált módon kívánják alátámasztani, segíteni a Duna Régió stratégiájának kidolgozásában illetékes döntéshozókat és közreműködő szereplőket a szakpolitikai irányok meghatározásában az EUSDR végrehajtása érdekében.

A JRC fő célja az, hogy a régióban gyakorolt konkrét példákon keresztül mutassa be azt, hogyan lehet legjobban elősegíteni a nemzeteken átívelő együttműködést az egyes szakterületek leghatékonyabb felszínre hozása, és az intelligens szakterületi lehatárolás (smart specialisation) gyakorlatának megerősítése érdekében. Ebben a Duna Régió alkalmas kísérleti terület a regionális és nemzeti kutatás-fejlesztési és innovációs (KFI)

stratégiák integrálásának és összehangolásának vizsgálatára, mely révén az S₃ stratégiák majdan makro-regionális gyakorlatba vihetőek. A Duna medence országai között meglehetősen gyenge az együttműködés és kommunikáció az innovációs stratégiákat és megvalósítási irányait illetően. A JRC, a DG REGIO és más bizottsági egységek célja ezen segíteni szakmai tanácsadás, rendezvényeken keresztül asszisztencia révén.

A folyamat kulcs eleme a határokon átívelő, széles értelemben vett regionális együttműködés, melynek nemcsak szűkebb tematikus szakterületi irányokat kell felölelnie, hanem ki kell terjednie a társadalmi folyamatokat érzékenyen érintő munkanélküliség megoldására is. A fentiek szempontjából kulcs szerepe van a strukturális alapoknak, az intelligens szakterületi lehatárolásnak (S₃) és a határokon átívelő együttműködésnek.

A regionális prioritások képzésével összefüggésében figyelemre méltó a Bizottság *RIS₃ Guide* kiadvány-sorozata (<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/wikis3pguide>) mely nyolc kiadványból áll (*Smart Guide to Service Innovation, The Smart Guide to Innovation Based Incubators (IBI), Building Entrepreneurial Mindsets and Skills in the EU, New Practical Guide to EU Funding – Opportunities for Research & Innovation, Connecting Universities to Regional Growth: A Practical Guide, Guide to Broadband Investment, és How can cultural and creative industries contribute to economic transformation through smart specialisation*) és részletesen elemzi az S₃ stratégiák mentén történő megközelítést. Európában 3500 kutatás-fejlesztéssel foglalkozó intézmény van, ámde mindössze 120 adja össze az európai tudásbázis 75%-át. Ennek megfelelően a GDP is és számos mutató nagyon diverzifikált értékeket mutat a régióban, mely körülményre fokozottan kell figyelni a prioritás képzésnél törekedve az arányos kiegyenlítésre.

A Duna Régió innovációs stratégiájával foglalkozó 2013 májusi rendezvényen tájékoztatás hangzott el a magyar Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégiáról (*Investment in the Future*, Dr. Deák Csaba elnökhelyettes, NIH) melyen kiemelésre került, hogy Magyarország 100%-ban csatlakozott az S₃ Platformhoz, melyet ismereteink szerint mindössze két további tagország mondhat el magáról. A következőkben tovább kell finomítani a célokat, prioritásokat, ki kell törni a nemzeti együttműködések korlátaiból és megerősíteni a határokon átnyúló kooperációkat különös tekintettel a Duna Régióban kitűzött kooperációs célokra. Ehhez mindenképp előtérbe kell tenni a kapcsolatépítésre van szükség az együttműködő partnerek definiálása érdekében, mellyel kapcsolatban konkrét kérésként hangzott el részünkről a régió delegátusai felé a felelős kontaktok meghatározásának alapvető szükségessége. A Duna Régió jelenleg még csak az S₃ stratégia és a kapcsolódó nemzeti stratégiák megfogalmazásának időszakában van, mely relatíve könnyű folyamat. Az igazi erőpróbát a megvalósítás fogja jelenteni, melynek elsődleges célja az európai versenyképesség talpra állítása.

6. A hazai szakpolitika segítése, elsősorban az EU-s és EU-s társfinanszírozású források közötti szinergiák kihasználásához, valamint az Európai Strukturális és Beruházási Alapok hazai tervezéséhez kapcsolódóan¹⁰

2013 folyamán a brüsszeli Tét attasék feladatai között minden korábbinál hangsúlyosabban jelenik meg a hazai K+F+I szakpolitika segítése a 2014-2020 közötti Többéves Pénzügyi Perspektívával (H2020 és ESIF) kapcsolatos feladatainak elvégzése során.

A jelenlegi hazai tervezési munkát és a következő időszakra való felkészülést segítő az elmúlt időszak leghangsúlyosabb feladatai a Strukturális Alapokkal (ESIF), ill. annak K+F+I szempontból releváns szegmenseivel kapcsolatban merültek fel:

- folyamatosan figyelemmel szükséges kísérni a forrásfelhasználással összefüggő brüsszeli K+F+I releváns politikák fejleményeit, különösen a végrehajtási eszközökre vonatkozó jogszabálytervezetek, bizottsági javaslatok és elvárások alakulását. Ennek keretében a hazai tervezőkkel (elsősorban az NGM IKF, a NIH és az NTH, de emellett eseti jelleggel az NGM KKV Főosztály, az EMMI, az NFÜ és a MAG Zrt. illetékes kollégáival) folyamatos, gyakran napi szintű kapcsolat fenntartása volt szükséges, mind az itt tudomásunkra jutott információk spontán közvetítése, mind a kollégák kérdéseire való válaszok megszerzése érdekében;
- a tervezési munka során kiemelten fontos a hazai elképzelések előzetes informális egyeztetése (illetve általánosabban általános és célzott információ közvetítése a hazai KFI szakpolitikáról, érdekekről, ügyekről) az Unió intézményeivel (elsősorban a DG Regio Hungary Unit K+F+I ügyekben és S3 tervezésben illetékes képviselőjével, dr. Jörg Lackenbauerrel, akivel többször személyes konzultációra is sort kerítettünk) és más brüsszeli partnerekkel. Ehhez kapcsolódóan egyes kérdésekben alkalmanként hozzájárultunk a K+F+I szakpolitika kialakításának és európai megfogalmazásának otthoni feladatához;
- különösen fontos területe a hazai tervezési munka támogatásának a két fő finanszírozási eszköz – a H2020 és a Strukturális Alapok – forrásai közötti együttműködés, szinergiák és koordináció jobb kihasználása érdekében előírt feladatok elvégzése:
 - a kohéziós politika végrehajtásával kapcsolatos jogszabályok K+F+I ügyeket érintő rendelkezéseit, azok változását az ÁK MFF szakdiplomata blokkjával való együttműködés révén tudjuk az otthoni érintett tervezők felé továbbítani,
 - az Európai Bizottság K+F+I szempontból releváns szolgálataival, testületeivel, ügynökségeivel, munkabizottságaival, networkjeivel (DG RESEARCH, DG CONNECT, DG ENTERPRISE, DG MOVE, DG REGIO, ERAC, ERCEA, REA, EACI, EUnet, ESFRI stb.) közül egyelőre elsősorban a DG REGIO és DG RESEARCH illetékeseivel való kapcsolatfelvétel történt meg,
 - a COSME program kutatási vonatkozásaival kapcsolatos teendők az ÁK COMP csoportján belüli együttműködés révén kezelhetők,
 - a kutatási infrastruktúrákhoz, elsősorban az ESFRI-hez kapcsolódóan egyelőre a május 15-i „Workshop on Research Infrastructures and Structural Funds” műhelybeszélgetésről készített jelentés, illetve a kutatási infra-

¹⁰ Készítette: Szilágyi László Tét attasé

struktúra témájú ex ante kondicionalitással kapcsolatban megküldött információk megküldésére került sor,

- tapasztalataink (és a pozitív visszajelzések) szerint a hazai innováció-politikával foglalkozó kollégáknak kevés energiája marad az EU-s folyamatok, fejlemények, statisztikák, elemzések és értékelések naprakész követésére, pedig az EU-s kontextus ismerete elengedhetetlenül szükséges lenne a hazai szakpolitika kereteinek kialakítása során. Emiatt napi szinten közvetítettünk információkat a K+F+I ügyekben érintett hazai érdekelt szereplők (az NGM IKF és a NIH munkatársai mellett az NGM KKV Főosztály, az EMMI, az NFM IKT, az NTH, de alkalmanként külső partnerek, pl. az MRK) részére;
- a TÉT szakdiplomata feladataink színvonalasabb ellátásához nagymértékben hozzájárul a Brüsszelben működő magyar K+F+I célú irodákkal (H4-HunOR Iroda és Brussels Office for Észak-Alföld Innovations) kialakított rendszeres együttműködés; amelynek keretében kölcsönösen tájékoztatjuk egymást a tudomásunkra jutott információkról, eseményekről, illetve segítséget nyújtunk a felmerülő feladatokban;
- feladatunknak megfelelően törekszünk részt venni a K+F+I szempontjából releváns brüsszeli kapcsolati hálókbán:
 - a rendszeres workshopokon, rendezvényeken való részvétel révén a befolyásos, a bizottsági háttérmunkáról rengeteg informális információt, munkaanyagot megszerző, illetve a tagságuk számára a brüsszeli folyamatokról naprakész és rendszeres tájékoztatást nyújtó szervezetek (elsősorban az IGLO és az ERRIN amely kapcsolatban a tagszervezet H4-HunOR Iroda és Brussels Office for Észak-Alföld Innovations révén vehetünk részt) tagjaival;
 - a brüsszeli testületek/intézmények K+F+I területen dolgozó magyar tagjai, alkalmazottai szervezett keretek között nem tartják a kapcsolatot egymással, vagy a hazai szakpolitika intézményeivel, ezért 2013. június 19-én egy kötetlen fogadásra az ÁK-ra invitáltuk a DG Research magyar alkalmazottait. A jövőben negyedévente szeretnénk sort keríteni hasonlóra, egyre bővülő körben, így járulva hozzá az EU intézményeken belüli magyar kapcsolati háló erősítéséhez;
 - részt veszünk a Belgiumi Magyar Tudósklub¹¹ rendezvényein és segítjük a szervezők munkáját, ezzel rendszeres találkozási lehetőségünk van a Belgiumban dolgozó magyar tudósok, kutatók jelentős részével;
 - a tapasztalatcsere, a hasonló helyzetben lévő innovációs rendszerű országok elképzeléseinek és jó gyakorlatainak megismerése érdekében törekszünk a más országok brüsszeli képviselőivel, szakértőivel való kapcsolatfelvételre. Ebben elsősorban Reiter Ágnes RWP-ben, az EU-tagországok Állandó Képviseleteinek TÉT szakdiplomataival való kapcsolatrendszerére tudunk támaszkodni. Elsőként a szlovák és szlovén K+F+I tapasztalatok hazai szakpolitikába való becsatornázására tettünk kísérletet;

¹¹ A Tudósklub a brüsszeli magyar nagykövetség aktív közreműködésével jött létre. Alapítói Szepessy Edit sejt- és molekuláris biológus, a Brüsszeli Szabadegyetem Diabétesz Központjának a kutatóorvosa; Mátrai Janka, aki a génterápia, regeneratív és transzlációs orvostudomány területén végez kutatásokat; valamint Pokreisz Péter, aki a Leuveni Egyetem kutatójaként foglalkozik a szív- és érrendszeri betegségek korélettanával. A Tudósklub célközönségét elsősorban a Belgiumban kutató-fejlesztő munkát végző magyar tudósok jelentik, de bármely érdeklődő részt vehet a rendezvényein. A Tudósklubnak már nyolcvan regisztrált tagja van, köztük sok fiatal kutató. <http://brusszel.balassiintezet.hu/hu/belgium2>

- a megfelelő kapcsolati hálóba való eredményes bekapcsolódás jó példája, hogy 2013 júniusától meg tudjuk küldeni az NGM és NIH illetékesei részére a H2020 egyelőre csak bizottsági belső munkaanyag státuszú draft work programjait, ezzel elősegítve a hazai intézményrendszer és a leendő NCP és PC tagok felkészülését a 2014-től várható H2020 pályázati kiírásokra.
- heti rendszerességgel veszünk részt az EU-s innováció-politika aktuális kérdéseivel (pl. a felsőoktatás, Duna Régió Stratégia, közsféra innováció, új (Európa 2020) innovációs indikátor témákban), különösen az uniós K+F+I forrásokkal (pl. H2020-ESIF szinergia, pénzügyi eszközök, köztük a H2020 KKV eszköz, S3 tervezés, kutatási infrastruktúrák ESIF finanszírozása témákban) összefüggő szakmai rendezvényeken, fórumokon, és közvetítjük a hazai érintettek számára az ezekből leszűrhető tapasztalatokat;
- 2013 áprilisa óta Szilágyi László a GPC magyar tagjának, dr. Nikodémus Antalnak az állandó helyettese, ennek kapcsán feladatai között jelentős súlyt kap az EU közös programozási törekvéseiben (JPI-k, ERA-NET-ek, 185. cikk szerinti kezdeményezések) jelenleg nagyon alacsony volumenű magyar részvétel növeléséhez való lehetőség szerinti hozzájárulás.

7. Javaslatok

Javaslatok a TÉT tevékenység hatékonyságának javítására a következő időszakban

- Biztosítani szükséges az információk hatékonyabb terítését, amelynek két lehetséges eszköze:
 - egyablakos, ugyanakkor kellő erőforrásokkal ellátott információs kapu kialakítása a NIH keretében, vagy
 - minden EU-s témakörhöz (az NCP, PC felosztáson túl pl. a social innovation, közsféra innovációk, nemek közötti egyenlőség, felsőoktatás) legyen egyértelműen rendelt felelős (key account manager) a NIH-ben, aki az adott témakör hazai és uniós vonatkozásaival egyaránt foglalkozik és így részletes információkkal és kapcsolati körrel rendelkezik. Ez minden hosszabb időn keresztül futó speciális témák (így különösen a Horizon 2020 keretprogram, a termonukleáris fúziós kísérleti atomreaktor, humán embrionális őssejt kutatás, nanotechnológiák, stb.) esetében javasolt.
- A különböző országokba delegált TÉT attasék közötti információáramlást erősíteni kellene, hogy mindannyian tájékozódhassunk a nemzetközi fejleményekről.
- Célszerű lenne rendszerezetten megszervezni a TÉT attaséi hálózat tagjainak egyetemes tájékoztatását a magyarországi fejleményekről, különös tekintettel az angolul is elérhető kormányzati dokumentumok elkészültére.
- Célszerű lenne célzottan hazai tájékoztató, propagáló akciót indítani az értékelők jelentkezésére a Horizon 2020 Keretprogramba, és gondoskodni arról is, hogy az értékelők munkája során egyénileg megszerzett tudás ill. összegyűlt pályázati know-how információ összesítésre kerüljön és kellően széles kutatói/vállalkozói körben hozzáférhető legyen.
- Javasoljuk információs kiadvány/rendezvény/nap keretében tájékoztatni a magyar KFI szektort a EURAXESS szolgáltatásról.
- Célszerű lenne megerősíteni a programbizottsági tagok (PC) és nemzeti kapcsolattartók (NCP) leendő hálózatát, ösztönözni és monitoringozni a programbizott-

sági tagok aktív részvételét, és kölcsönösen törekedni kell a PC/NCP hálózat és a Tét attaséi szolgálat napi/heti szintű rendszeres kapcsolattartására.

- Külön erőforrást lenne célszerű biztosítani a teaming/twinning lehetőségek feltérképezésére.
- Javasoljuk, hogy a különböző nemzetközi szervezeteknél, valamint az Európai Bizottság Kutatási Főigazgatósága, illetve Központi Kutatóintézet (JRC) Főigazgatósága különböző szervezeteinél és munkacsoportjainál dolgozó magyar képviselőkről készüljön lista és a képviselők (így különösen a magyar PC és NCP tagok, az Advisory- és Steering Board tagok, valamint a COST és EUREKA. képviselők, stb) rendszeresen küldjék meg jelentéseik másolatát tájékoztatásul a Tét attaséknak (a NIH-en keresztül).
- Javasoljuk, hogy a Tét attasék otthoni kapcsolattartását elősegítő adatbázis és levelezési címlista készüljön, amelyet a NIH rendszeresen karban tart, és havi rendszerességgel eljuttatja valamennyi Tét attaséhoz. Az adatbázis tartalmazza (i) a társmisztériumok tudományos/kutatási ügyekben illetékes kapcsolattartóinak, (ii) az EKTB illetékes munkacsoportjainak, (iii) az egyetemek és főiskolák kutatási ügyekben illetékes vezetőinek, (iv) a MTA elnökségének és az osztályok elnökeinek, (v) az akadémia kutatóhelyek vezetőinek, (vi) az ipari kutatóhelyek vezetőinek, (vii) a tudományos szervezetek vezetőinek, (viii) az innovációs szervezetek vezetőinek, (ix) a régiók kutatási ügyekben illetékes munkatársainak, stb. adatait (minimálisan a beosztást és e-mail címet).

Brüsszel, 2013. augusztus 23.

Reiter Ágnes

Murányi Béla

Szilágyi László